

**Äitien tarinoita sosiaalisen median merkityksestä osana
äitiyden rakentumista**

Jenni Mäkäläinen

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Syyslukukausi 2021

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Mäkäläinen, Jenni. 2021. Äitien tarinoita sosiaalisen median merkityksestä osana äitiyden rakentumista. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 65 sivua.

Sosiaalisen median käyttö on arkipäiväistynyt ja tutkimuksen kohderyhmälle – äideille – se tarjoaa luontevan ja helpon tavan olla yhteydessä muihin samassa elämäntilanteessa oleviin äiteihin. Tämän tutkielman tarkoituksena oli kuvailla äitien kokemuksia sosiaalisen median merkityksestä suhteessa äitiyden rakentumiseen. Tutkimuksen aineisto koostui lumipallo-otannalla harkinnanvaraisesti valittujen kahdeksan äidin haastattelusta. Aineisto analysoitiin kerronnallisen eli narratiivisen analyysin keinoin Greimasin aktanttianalyysiä hyödyntäen.

Tarinoissa kuvastui se, miten sosiaalinen media tarjosi eräänlaisen peilauspinnan äitiysidentiteetin rakentumisen tueksi. Tämä peilauspinta oli muokannut tutkittavien äitiysidentiteettiä niin vahvistaen sitä kuin herättäen erinäisiä riittämättömyyden tunteita. Analyysin avulla kertomuksista muodostettiin kolme erilaista tarinatyyppiä: *Some yhteisön tarjoajana*, *Some tuen mahdollistajana* sekä *Some mahdollisena uhkana*.

Some yhteisön tarjoajana -tarinoissa äitien kokemus ulkopuolisuudesta oli ajanut heidät etsimään sosiaalisesta mediasta samanhenkisiä äitejä. Yhteisön myötä sosiaalinen media oli muodostunut äideille arkea kannattelevaksi voimavaraksi. *Some tuen mahdollistajana* -tarinoissa sosiaalisen median keskeinen merkitys oli ollut erilaisten ryhmien kautta saadut neuvot ja vertaistuki haastavan raskauden tai vauvavuoden aikana. *Some mahdollisena uhkana* -tarinoissa äidit suhtautuivat sosiaalisen median käyttöön kriittisesti ja halusivat suojella omaa äitiyttään hyödyntämällä sosiaalista mediaa lähinnä yhteydenpitoon niiden ihmisten kanssa, jotka olivat elämässä myös sosiaalisen median ulkopuolella.

Asiasanat: äitiys, sosiaalinen media, narratiivinen tutkimus, aktanttianalyysi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLTÖ.....	3
1 JOHDANTO.....	5
2 ÄITIYS JA SOSIAALINEN MEDIA.....	8
2.1 Äitiys kerronnallisena identiteettinä.....	8
2.2 Sosiaalinen media tutkimuksen kerronnallisena ympäristönä.....	9
2.3 Sosiaalinen media äitien kohtaamispaikkana.....	11
2.4 Äitiys kulttuurisina odotuksina.....	14
3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYS.....	19
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
4.1 Narratiivinen lähestymistapa.....	20
4.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu.....	22
4.3 Aineiston analyysi.....	24
4.4 Eettiset ratkaisut.....	29
5 SOSIAALISEN MEDIAN MERKITYS ÄITTYDELLE - KOLME TARINATYYPPIÄ.....	31
5.1 Some yhteisön tarjoajana.....	32
5.2 Some tuen mahdollistajana.....	37
5.3 Some mahdollisena uhkana.....	41
6 POHDINTA.....	46
6.1 Tarinoita yhdistävät tekijät.....	46
6.2 Kolme eri tarinatyyppiä.....	48
6.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu.....	50
6.4 Käytännön johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet.....	54

LÄHTEET	57
LIITTEET	64

1 JOHDANTO

Äitiys kiinnosti minua aiheena jo ennen omien lasteni saamista. Hakeuduttuani varhaiskasvatuksen opintojen pariin huomasin edelleen syvimmän kiinnostukseni kohdistuvan ennen kaikkea vanhempiin ja kasvatukseen. Tultuani ensimmäistä kertaa itse äidiksi kesken opintojen en enää katsellut ja tutkinut vanhemmuutta ja kasvatusta ulkopuolisena kasvatusalan asiantuntijana, vaan elin sitä itse läpi kasvaen, kipuillen ja kompuroiden. Nykyisin kolmen pienen lapsen äitinä jatkan yhä kasvuani ja kiinnostus vanhemmuutta ja erityisesti äitiyttä kohtaan syvenee yhä. Aikoinaan kandidaatintyöni keskittyi selvittämään äitien kokemuksia sosiaalisesta tuesta ja sosiaalisen median rooli yhtenä tuen saamisen mahdollistajana nousi vahvasti esiin. Aiheen ajankohtaisuuden ja toisaalta monivivahtaisen keskustelun (ks. Kohopää 2019; Pihlman 2015) perusteella päädyin valitsemaan tutkimusaiheekseni sosiaalisen median merkityksen äideille. Narratiivisen lähestymistavan valikoituminen menetelmäksi sen sijaan oli silkkaa sattumaa ilmoittauduttuani vahingossa kyseistä menetelmää käsittelevälle kursille. Nyt katsoessani taaksepäin kaikki näyttää suunnitellulta.

Sosiaalinen media on tutkimusaiheena ajankohtainen, sillä keskimäärin 90 % 16–44-vuotiaista seurasi jotakin yhteisöpalvelua vuonna 2020 (SVT 2020). Sosiaalisen median käyttö nimenomaan äitien keskuudessa on puolestaan kiinnostavaa, sillä äitiyden on todettu elämänvaiheena olevan mahdollinen sosiaalisen median käyttöä lisäävä tekijä (ks. Bartholomew & Schoppe-Sullivan 2012). Yksi selitys tälle on se, että vertaistukea pidetään tärkeänä ja sosiaalisen median kautta samassa elämäntilanteessa olevia vertaisia on helppo löytää. Sosiaalinen media tarjoaa lisäksi aikaan ja paikkaan sitomattoman väylän olla kontaktissa toisiin ihmisiin, ja etenkin pienen lapsen äidille tällä voi olla suuri merkitys. (Johnson 2014.)

Julkinen keskustelu aiheesta on toistaiseksi kuitenkin pysynyt sekä ongelmalähtöisenä että yksiulotteisena. Äidit ja älylaitteet yhdessä nähdään ensisijaisesti uhkana muun muassa kiintymyssuhteen toteutumisen kannalta. (Kaarakainen & Lehto 2018, 8–11.) Kaarakainen ja Lehto (2018, 21–22) toivovatkin aiheen ympärille moniäänisyyttä ja tutkimusta nimenomaan äitien näkökulmasta. Tämä on oman tutkimukseni keskeinen pyrkimys. Jatkuvasti digitalisoituvan arjen keskellä on ristiriitaista automaattisesti tuomita ”älypuhelimiaan näpräävät äidit”, joskin yhtä lailla asiantuntijoiden huoli aiheesta on aito. Tutkimukseni tarkoituksena on tuoda äitien omat kokemukset ja heidän sosiaaliselle medialle antamansa merkitykset mahdollisimman autenttisina kuuluviin narratiivista analyysiä hyödyntäen. Koen aiheen tärkeäksi myös pääaineeni, varhaiskasvatustieteen, näkökulmasta, sillä vanhempien tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen keskeisiä tehtäviä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 16).

Tutkimukseni taustalla on sosiaaliseen konstruktivismiin viittaava näkemys siitä, että äitiys ei ole jotain olemassa olevaa ja valmista, vaan se rakentuu ja saa erilaisia merkityksiä osana sosiaalista toimintaa (Heikkinen 2018, 178). Sosiaalinen media on yksi sosiaalisen toiminnan muoto, jossa äitiyteen liittyviä ihanteita sekä rikotaan, tulkitaan uudelleen, että muokataan itselle sopiviksi (Berg 2008, 6). Tässä narratiivisessa tutkimuksessa keskityn tarinoihin ja miellän osana sosiaalista toimintaa ne tarinat, joita äidit sosiaalisen median yhteisöpalveluissa kertovat esimerkiksi päivitystensä, kommenttiensa tai kuviensa muodossa. Nämä sosiaalisessa mediassa jaetut tarinat muodostuvat osaksi sosiaalista tarinavarantoa, josta yksilö omaksuu tarinoita osaksi henkilökohtaista tarinavarantoaan koko elämänsä ajan. (Hänninen 2003, 21.)

Narratiiviseen perinteeseen kuuluu ajatus siitä, että yksilö rakentaa identiteettiään näiden tarinoiden kautta. Ymmärrys itsestä rakentuu niin kertomalla kuin kuulemalla tarinoita. (Heikkinen 2002, 186.) Tarinoilla on siis valtaa muokata äitien toimintaa. Vaikka erilaisia tapoja olla äiti onkin sosiaalisen median kautta yhä runsaammin nähtävillä, on julkisessa puheessa edelleen havaittavissa tietyt hyvän ja huonon äidin normit (Kaarakainen & Lehto 2016, 88). Media osaltaan tuottaa ja vahvistaa tietynlaista äitiyden kulttuurista mallitarinaa (Berg

2008, 15–17). Tämän vuoksi haluankin olla tuottamassa aiheesta tuoretta tietoa ja sitä kautta olla herättämässä aiheesta keskustelua, jotta asian tiedostamisen myötä äideillä olisi paremmat mahdollisuudet olla rakentamassa juuri omansa näköistä äitiyttä.

2 ÄITIYS JA SOSIAALINEN MEDIA

2.1 Äitiys kerronnallisena identiteettinä

Tutkimustani ohjaavan taustateorian, konstruktivismin, mukaan se, miten ihminen näkee itsensä, on vähitellen muodostuva kertomus (Heikkinen 2018, 178). Voidaan puhua kerronnallisesta identiteetistä, eli yksilö vastaa tarinankerronnan muodossa kysymykseen ”kuka minä olen” (Smith & Sparkes 2008). Oman elämäntarinan kertominen voi auttaa yksilöä jäsentämään omaa elämäänsä antaen samalla yksittäisille elämäntapahtumille merkityksensä (Hydén 2010, 33; Lehto 2020, 54). Kerronnan kautta yksilö ikään kuin selventää niin itselleen kuin muille niitä vaiheita, jotka kertovat tähän astisesta matkasta sekä siitä, mihin yksilö ajattelee olevansa menossa (Estola & Erkkilä 2019, 91).

Identiteetti on siis prosessi, joka muodostuu koko ajan uusien kokemusten sekä keskusteluiden myötä. Identiteettiä rakentaessaan yksilö konstruoi omaa tarinaansa ja keskeisessä roolissa onkin yksilön henkilökohtainen tulkinta siitä, minkä hän kokee merkitykselliseksi. (Heikkinen 2018, 178.) Suuret elämäntapahtumat voivat ajaa yksilön näiden kysymysten ääreen ja tällöin vastaus kysymykseen ”kuka minä olen” kaipaa usein päivitystä (Lehto 2020; Smith & Sparkes 2008). Sevónin (2009, 77) mukaan erityisesti äidiksi tulo on yksi tällainen elämänmuutos, jolloin yksilöt kokevat tarvetta määritellä uudelleen identiteettiään niin äitinä kuin puolisona.

Tässä tutkimuksessa pyydän äitejä kertomaan omasta tähänastisesta äitiyden matkastaan ja sen eri vaiheista. Keskittämällä tarkastelun nimenomaan pidemmälle aikajänteelle, pyrin saamaan esiin niitä merkityksiä, joita sosiaalisella medially on siinä kasvussa, jota äitiydessä eri vaiheiden myötä tapahtuu. Erilaiset kokemukset ja vaiheet omalla äitiyden polulla voivat esimerkiksi muuttaa yksilön arvomaailmaa ja yksilöä itseään (Lehto 2020, 63). Näin ollen näin tärkeänä pyytää tutkittavia aloittamaan kerronnan jo esikoisen odotusajalta edeten tähän

hetkeen. Matkan vaiheista kertomalla merkitykset voivat avautua kertojalle itselleenkin syvemmällä tavalla (Estola & Erkkilä 2019; Hänninen 2000).

Yksilön rakentaessa omaa kerronnallista identiteettiään, hän peilaa itseään ympäröiviin ihmisiin (Gubrium & Holstein 2001). Identiteetin rakentumista voidaan tarkastella niin historiallisesta, sosiaalisesta kuin esimerkiksi kulttuurisesta näkökulmasta (Törrönen 2017, 180). Omassa tutkimuksessani keskityn ennen kaikkea siihen, miten identiteettiä rakennetaan osana sosiaalista toimintaa, joskin sosiaalisessa toiminnassa ovat aina läsnä myös historiallinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Sosiaalisena toimintana ymmärrän tässä yhteydessä ne tarinat, joita sosiaalisessa mediassa jaetaan niin päivitysten, kommenttien kuin kuvien muodossa.

Osana sosiaalista toimintaa elää äitiyden kulttuurinen mallitarina, jolla on vaikutusta siihen, miten äitiys henkilökohtaisesti koetaan (Berg 2008). Äidit voivat joko samaistua tähän mallitarinaan, tai toisaalta kokea tarvetta nimenomaan erottautua siitä (Sevón 2011). Äitiyden kerronnallinen identiteetti rakentuukin muodostamalla ja rakentamalla omaa äitiysidentiteettiä peilaamalla itseä vasten tätä mallitarinaa (Lehto 2020). Äitiyden kulttuurinen mallitarina on kuitenkin monella tapaa yhä ahdas (Lehto 2020, 21–23) ja voi näin ollen haastaa äitejä omansa näköisen äitiyden rakentamisessa. Palaan äitiyden kulttuuriseen rakentamiseen vielä tarkemmin teoriaosan myöhemmässä vaiheessa.

2.2 Sosiaalinen media tutkimuksen kerronnallisena ympäristönä

Yksilöä ja hänen tarinaansa ei ole syytä tarkastella erillisinä, sillä olemme jatkuvasti yhteydessä ympärillämme oleviin ihmisiin. Ympäristömme vaikuttaakin väistämättä omiin odotuksiimme, arvoihimme sekä toimintaamme (Lehto 2020, 21). Kerronnallisen ympäristön käsitteellä tarkoitetaan sitä, millaisesta kerronnallisesta ympäristöstä tarinat nousevat. (Hyvärinen 2017, 114.) Gubrium ja Holsteinin (2008) mukaan kerronnallisella ympäristöllä on vaikutusta identiteettimme muodostumiseen sekä esimerkiksi siihen, miten selitämme omaa toimintaamme. Oman tutkimukseni kerronnallinen ympäristö on sosiaalinen media ja

siellä tuotetut tarinat. Tutkimukseni taustateoriassa onkin syytä avata aluksi hieman sitä, mitä sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan ja millaisia kulttuurisia odotuksia sosiaalinen media ympäristönä pitää sisällään.

Sosiaalisen median määrittelyitä on useita, sillä kyseessä on hyvin laaja ja moniulotteinen käsite. Karkeasti sanottuna sosiaalista mediaa voidaan pitää sisältöjen, ihmisten sekä teknologioiden summana (Pönkä 2014, 35). Sosiaalisen median sovellusten ja palveluiden muodostumisessa käyttäjillä on keskeinen rooli ja tietynlainen vuorovaikutuksellisuus on osa sosiaalista mediaa (Pönkä 2014, 35; Suominen 2013, 13). Verkkovälitteisen median sosiaalisuus toisaalta jakaa mielipiteitä, sillä sen ajatellaan olevan kasvokkaisviestintään nähden erilaista ja jopa näennäistä (Suominen 2013, 15). Laaksonen, Matikainen ja Tikka (2013, 14) ovat teoksessaan onnistuneet kiteyttämään sosiaalisen median ytimekkäästi ”ryhmäksi verkkopohjaisia sovelluksia, jotka rakentuvat web 2.0 tekniselle alustalle ja jotka mahdollistavat käyttäjäsällön luomisen ja jakamisen”.

Sosiaalinen media on varsin lyhyessä ajassa muodostunut osaksi netinkäyttäjien arkipäivää 2000-luvun ensimmäisen ja toisen vuosikymmenen aikana (Suominen 2013, 10). Vuonna 2020 tehdyn tilaston mukaan keskimäärin 90 % 16–44-vuotiaista ilmaisi seuranneensa jotakin yhteisöpalvelua viimeisen kolmen kuukauden aikana ja noin 80 % seuraaminen oli päivittäistä (SVT 2020). Yhteisöpalvelu on käsitteenä hyvin lähellä sosiaalista mediaa ja sillä tarkoitetaan sosiaalisen median sisältämiä verkkopalveluita, joiden keskiössä ovat keskustelut, sisältöjen tuottaminen, jakaminen ja verkostoituminen (Pönkä 2014, 36). Yhteisöpalveluiden suosio elää jatkuvasti. Vuoden 2020 suosituimmat yhteisöpalvelut 16–89-vuotiaiden keskuudessa olivat Facebook, WhatsApp sekä Instagram (SVT 2020).

Käytän tutkimuksessani jatkossa sosiaalisesta mediasta lisäksi nimitystä *some*, sen ollessa arkikieleen vahvasti juurtunut termi. Toisella käyttämälläni termillä, *somevaikuttaja*, tarkoitan henkilöä, joka tuottaa omalla julkisella tilillään sisältöä seuraajilleen johonkin sosiaalisen median palveluun, esimerkiksi Instagramiin ja tavoitteena on näkyvyyden lisääminen. Erilaiset yhteisöpalvelut tulevat esiin tutkimuksessani, mutta varsinainen kiinnostukseni kohdistuu yksittäisten

alustojen sijaan ennen kaikkea siihen, millainen merkitys näillä erilaisilla sosiaalisen median tarjoamilla yhteisöpalveluilla on ollut osana äitiyden kokemuksen muodostumisesta.

2.3 Sosiaalinen media äitien kohtaamispaikkana

Vertaistukea ja tietoa

Lapsen syntymän myötä äidin elämäpiiri usein kapenee lapsen, kodin, puolison ja muiden läheisten sekä terveydenhuollon ammattilaisten ympärille (Sevón 2009, 72). Äidiksi tulo voi erityisesti ensimmäisten viikkojen aikana eristää tuoreen äidin sosiaalisista aikuiskontakteista ja todennäköisyys tälle lisääntyy, jos joko äidillä tai vastasyntyneellä esiintyy terveydellisiä haasteita (Gibson & Hanson 2013, 313). Asiaan olisi syytä kiinnittää huomiota, sillä yksilön sosiaalisella verkostolla sekä hänen saamallaan sosiaalisella tuella on todettu olevan yhteys yksilön parempaan hyvinvointiin (Hawkley & Cacioppo 2010; Meadows 2011). Erityisesti muuttuvassa elämäntilanteessa yksilö tarvitsee ympärilleen sosiaalisen tukiverkoston pystyäkseen hyödyntämään omat voimavaransa tehokkaasti (Rautio 2016, 22). Lapsen syntymä on yksi tällaisista elämänmuutoksista ja osana tätä muutosta oma vanhemmaksi, isäksi tai äidiksi, kasvu (Johns & Belsky 2007; Sevón 2009).

Erityisesti ensimmäistä lasta odotettaessa käsityksiä omasta vanhemmuudesta aktiivisimmin pohditaan ja rakennetaan (Sevón 2009). Tässä vaiheessa niin isät kuin äidit ovat usein myös motivoituneimpia ottamaan tukea vastaan (Kemppainen 2008, 7) ja toisaalta hakeutumaan muiden odottavien pariin. Muutama vuosikymmen taaksepäin jakautui kasvatustuu useammalle sukupolvelle, kun taas tänä päivänä opintojen ja työllistymisen perässä on saatettu muuttaa pitkänkin matkan päähän omista vanhemmista tai muista läheisimmistä sosiaalisista tukiverkostoista (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Suomalaisten vapaa-aikatilastojen (Hanifi 2019) mukaan läheisten ja lähisukulaisten välillä tapahtuva vuorovaikutus ja yhteydenpito onkin vähentynyt, minkä myötä on olemassa

aiempaa suurempi riski, että äiti jää ilman riittävää tukea muuttuvassa elämäntilanteessa. Sosiaalinen media aikaan ja paikkaan sitomattomana väylänä onkin mahdollistanut uudella tavalla äitien verkostoitumisen ja keskinäisen jakamisen vaikka kotisohvalta käsin (Hanifi 2019; Johnson 2014, 337).

Sosiaalisen median käyttö nimenomaan äitiyden kontekstissa on kiinnostavaa, sillä esimerkiksi Bartholomewin ja Schoppe-Sullivanin (2012) Facebookin käyttöä käsittelevässä tutkimuksessa todettiin, että somen käyttö voi lisääntyä äidiksi tullessa. 44 % tutkimuksen äideistä arvioi Facebookin käyttönsä lisääntyneen äidiksi tulon myötä. Syitä sosiaalisen median suosioon äitien keskuudessa on varmasti useita, mutta yksi keskeinen syy lienee äitien kokema yksinäisyys. Rotkirch ja Saloheimo (2012, 72) kertovat äitien yhteisöllisyyden kaipuun olevan yksi suurimmista äitien jaksamiseen liittyvistä ongelmista. Myös vuonna 2021 julkaistussa tutkimuksessa (IIPB Consortium) kävi ilmi, että yksilökeskeisyys altisti vanhemmuuden uupumukselle. Asiaan on syytä kiinnittää huomiota, sillä äitien yksinäisyys vaikuttaa niin äidin kuin lapsenkin hyvinvointiin (Gibson & Hanson 2013; Rotkirch 2014, 48).

Yhteisöllisyyden ja sosiaalisen tuen lisäksi yksi sosiaalisen median hyödyistä on tiedonsaanti. Ruotsalaisäitejä tutkivassa tutkimuksessa todettiin äitien etsivän useimmiten internetistä tietoa niin odotukseen, synnytykseen kuin syntyvään lapseen liittyen (Larsson 2009). Gibsonin ja Hansonin (2013) tekemän tutkimuksen mukaan mahdollisuus etsiä tietoa mieltä askarruttaviin kysymyksiin antoi äideille myös itsevarmuutta äitinä toimimiseen. Tietoa etsittiin niin asiantuntijasivustoilta kuin vertaisilta ja erityinen hyöty nähtiin siinä, että internetin välityksellä oli helpompaa kysyä myös niin sanottuja ”tyhmiä kysymyksiä”, joita ei kehdattu kasvokkain käydyissä keskusteluissa kysyä. Monesti tiedon etsiminen toimi eräänlaisena varmistuksena omien ajatusten ja kokemusten tueksi. (Gibson & Hanson 2013, 316). Silloin, jos lapsella oli terveydellisiä haasteita, nähtiin sosiaalinen media myös monella tapaa hyödyllisenä. Tiedon etsiminen johonkin tiettyyn ongelmaan oli helpompaa ja se, että äideillä oli mahdollisuus löytää samojen haasteiden kanssa kamppailevia muita äitejä, tuki jaksamista antaen

tunteen normaaliudesta ja siitä, ettei ole haasteidensa kanssa yksin. (Gibson & Hanson 2013, 316–317.)

Äitien suosimia yhteisöpalveluita

Äideille yksi luonteva paikka etsiä vertaisia voi olla esimerkiksi Facebookin erilaiset odotus- ja äitiysryhmät. Nämä ryhmät tarjoavat äideille mahdollisuuden olla osana yhteisöä sekä mahdollisuuden jakaa ja vastaanottaa niin vertaistukea kuin erilaista vanhemmuuteen ja äitiyteen liittyvää tietoutta samassa elämäntilanteessa olevien äitien kanssa (Johnson 2014, 336–337). Se, että ryhmän jäsenet eivät ole ennestään tuttuja keskenään, voi tehdä ongelmien ja henkilökohtaisten asioiden jakamisen helpommaksi ja avoimemmaksi. (Drentea & Moren-Cross 2005, 921–922.) Emotionaalinen tuki on yksi merkittävimmistä funktioista näissä *äitiryhmissä*. Äitiryhmät ovat paikkoja, joissa äidit saavat jakaa monenlaisia tunteitaan niin raskauteen, lapseen kuin perheeseenkin liittyen. (Drentea & Moren-Cross 2005, 929.) Äitejä onkin luonnehdittu yhdeksi Facebookin innokkaimmaksi käyttäjäryhmäksi. Ryhmien lisäksi äidit hyödyntävät Facebookia muun muassa kuulumistensa päivittämiseen sekä yhteydenpitoon ystävien ja perheenjäsenten kanssa. (Chalken & Anderson 2017, 1.)

Toinen mahdollisuus jakamiseen ja yhteisöllisyyden kokemiseen verkkovälitteisesti ovat äitiysaiheiset blogit. Äitiysblogeja tutkinut Friedman (2013, 29) toteaa äitiysblogien lisännen ymmärrystä äitiydestä. Hänen mukaansa äitiysblogit kätkevät sisäänsä kokemuksia äitiydestä, joita ei ole luettavissa perinteisemmistä narratiiveista. Blogeissa jaetut kipeät ja yksityiset äitiyden kokemukset tarjoavat lukijalleen mahdollisuuden tarkastella kaikkea sitä ristiriitaisuutta, jota äitiys pitää sisällään. Äitiysblogit antavat äideille äänen ja edistävät äitien keskustelua sekä osallisuutta yhteisössä. (Friedman 2013, 11–12.)

Blogien kaltaisten käyttäjälähtöisten sisältöjen lisääntyminen on tuonut mukanaan myös niin sanotun osallistumisen kulttuurin, joka on yksi aikamme megatrendeistä (Jenkins 2006, 3). Mediayleisö on ottanut aiempaa aktiivisemmän roolin kommentoiden ja muokaten sisältöä yhdessä tekijän kanssa. McDaniels,

Coyne ja Holmes (2011) toteavatkin tutkimuksessaan bloggaamisen antaneen äideille tunteen laajennetusta perheestä ja ystävistä. Blogin pitäminen voi tukea erityisesti esikoisäidin hyvinvointia tuoden äidille tunteen yhteenkuuluvuudesta muiden äitien kanssa, vaikka ei kotia edemmäs pääsisikään (McDaniel, Coyne & Holmes 2011).

Perinteisten blogien rinnalle on vahvaksi kilpailijaksi tullut niin sanottu visuaalinen kommunikaatio, josta *Instagram-blogit* ovat hyvä esimerkki. Instagram oli Facebookin ja WhatsAppin jälkeen suosituin yhteisöpalvelu vuonna 2020 (SVT). Visuaalinen kommunikaatio toimii yhtä lailla sosiaalisen tuen ja yhteisöllisyyden rakentajana (ks. Ehrlén & Villi 2020, 11) ja moni blogin pitäjä onkin siirtynyt käyttämään perinteisen blogin sijaan tai sen rinnalla Instagramin puolella niin sanottua visuaalista blogia. Näiden Instagram-blogien sisältöihin kuuluu jaettu kuvamateriaali niin yksittäisten kuvien, videoiden kuin live-lähetysten muodossa, mutta myös kuvatestit, tarinat ja kommenttiosuudet ovat merkittävässä osassa (Tiski 2021).

2.4 Äitiys kulttuurisina odotuksina

Äidiksi tulon myötä nainen kokee usein tarvetta määritellä jossain määrin uudelleen omaa identiteettiään (Sevon 2009, 77). Sosiaalisen median eri kanavat, kuten Facebook, voikin tarjota käyttäjälleen ympäristön, jossa vahvistaa omaa identiteettiään. Jakamiensa kuvien, kirjoitusten, kannanottojen ja erilaisten ryhmien kautta äiti voi identifioitua haluamansalaiseksi. (Johnson 2014, 337.) Voidaan puhua niin sanotusta minätyöstä, eli sosiaalisen median parissa rakennetaan omaa minäkuvaa ja elämäntarinaa niin itselle kuin muille julkisen representaation myötä (Friedman 2013,19; Noppari & Hautakangas 2012, 13).

Judith Warner (2010, 9–13) toteaa kuitenkin teoksensa alkupuheessa, ettei kulttuurimme anna äideille mahdollisuutta toteuttaa äitiyttä vapaasti, vaan tietyllä tapaa kaikki äitiytemme valinnat ovat moralisoinnin kohteena. Valinnat, joita äiteinä teemme, kuten se, ruokinko lastani rintamaidolla vai korvikkeella tai

nukutanko hänet viereeni vai omaan sänkyyn, ovat muodostuneet eräänlaisiksi identiteettimme rakennuspalikoiksi (Warner 2010, 9–10). Nämä valinnat pitävät sisällään erilaisia yhteiskunnallisesti tuotettuja arvoja, normeja sekä merkityksiä, joihin peilaten äidit määrittävät omaa onnistumistaan äitinä (Berg 2008, 22). Eri-laiset kulttuuriset odotukset ja mallit ohjaavat äitien toimintaa joko tietoisella tai tiedostamattomalla tasolla. Äidit voivat joko uusintaa, muokata uudelleenlaisiksi tai vastustaa opittuja käytänteitä ja määritelmiä. (Berg 2008, 22–23.) Äitejä voidaan siis kuvata eräänlaisina moraalisisina subjekteina, jotka hiljalleen rakentavat äitiyt-tään suhteessa ympäristöönsä, kuten esimerkiksi kasvatusinstituutioihin tai me-diaan (Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 37–41).

Kristiina Berg (2008) tutki väitöskirjassaan äitiyden kulttuurisia odotuksia, ja sitä, miten ne ilmenevät kahdella eri foorumilla: ammattilaisten puheessa sekä mediassa. Bergin mukaan kasvatus-, sosiaali- ja hoitoalan ammattilaiset ovat keskeisessä asemassa määrittelemässä äitiyttä, sillä heidän tulee työssään ottaa kan-taa siihen, millaista on riittävä äitiys ja milloin tähän on syytä puuttua. Media taas, aikamme keskeisenä näyttämönä, on yhtä lailla tuottamassa ja määrittele-mässä äitiyttä. (Berg 2008, 15–17.) Tutkimustulosten mukaan molemmat Bergin tutkimuskohteista tuottivat itsenäisen selviytymisen ihannetta tai myyttiä, kuten esimerkiksi Cacciatore ja Janhunen (2012) asian nimeävät. Itsenäisen selviämisen ihanne näyttäytyi Bergin (2008, 168) tutkimuksessa yksipuolisena ja helppona äi-tiytenä, jossa äiti on kaiken jaksava ja ehtivä ”supernainen”. Tällaisen ristiriidat-toman kuvan esittäminen johtaa äitien syyllisyyden ja pettymyksen tunteisiin sekä pahimmillaan myös estää äitejä hakemasta apua epäonnistumisen ja sen he-rättämän häpeän pelossa.

Myös Lawson pohtii tutkimuksessaan (2013, 5–10) näitä äitiydelle asetettuja kulttuurisia odotuksia puhumalla hyvästä ja huonosta äidistä. Lawson kuvailee hyvän äidin myytin sisältävän ajatuksen siitä, että jokainen nainen haluaa tulla äidiksi ja, että jokainen äiti nauttii roolistaan äitinä. Huono äiti sen sijaan ei uh-raudu tarpeeksi lastensa edestä, vaan on itsekäs ja hänellä saattaa olla jopa oma ura. (Lawson 2013, 5–10.) Tällainen ajattelu ajaa Lawsonin (2013, 9) mukaan äidit kamppailemaan keskenään. Lopullista voittajaa on kuitenkin mahdotonta löytää,

sillä molempien ryhmien edustajien mielestä vastapuoli on ”huono äiti”-ryhmän edustaja.

Lawsonin kuvaileman kaltainen vastakkainasettelu hyvän ja huonon äidin kesken on tyypillistä mediakeskustelussa (ks. Jallinoja 2006, 98–109). Friedmanin (2013, 15) mukaan esimerkiksi äitiysaiheisissa blogeissa kyseinen jännite on nähtävillä. Vaikka median kerrotaan esittävän melko ankaraa ja yksipuolista kuvaa äitiydestä (Jokinen 1996, 13), voidaan se toisaalta nähdä myös uudenlaisen äitiyden moraalien rakentajana ja perinteisten käsitysten ja äitikuvaan haastajana (Berg 2008, 16, 37). Jotta perinteistä ja yksipuolista kuvaa äitiydestä voidaan haastaa, tarvitaan lisää sellaisia tarinoita äitiydestä, jotka poikkeavat niin sanotusta ideaalista (Yonker 2012, 35–36). Lawson (2013, 9–10) näkee nimenomaan äitiblogit yhtenä ratkaisuna tällaisten äitimyyttien murtamiseen. Vaikka erilaisia äitiyden valintoja onkin sosiaalisen median myötä yhä enemmän nähtävillä, ei Yonkerin (2012, 195–196) tai Lehdon & Kaarakaisen (2016, 88) mukaan keskustelun monipuolistumista siitä huolimatta ole juuri havaittavissa.

Vaikka sosiaalisessa mediassa tuotetut tarinat sisältäisivätkin entistä laajemman spektrin erilaisia äitiyden valintoja, on muistettava, että sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan vuorovaikutukseen liittyy vahvasti se, että käyttäjä paljastaa siellä haluamansa osan itsestään tuottamansa sisällön muodossa (Carr & Hayes 2015, 50). Tämä on ylipäätään narratiivisuudelle luonteenomaista. Kertoja neuvottelee kertoessaan omasta identiteetistään. Hän voi halutessaan korostaa tiettyä toimintaa tai käyttää kerronnassaan esimerkiksi kärjistyksiä. (Hydén 2010, 39–40.) Yksilön tehtävä onkin valita näistä tarinoista ne, jotka kokee omakseen ja toisaalta muokata niitä itselleen sopiviksi. Voidaan puhua joko samaistumisesta tarinoihin tai joissain tapauksissa yksilö muodostaa niin sanotun vastakertomuksen, joka poikkeaa jollain tapaa kulttuurisesta mallitarinasta. (Hänninen 2003, 52.)

Yonker (2012, 20) kuvaa mediaa ympäristönä sellaiseksi, jossa yksilö ajautuu tietyllä tapaa jatkuvasti kamppailemaan kahden maailman, ihanteellisen ja todellisen äitiyden, välillä. Koska tietoa muun muassa sosiaalisen median myötä on koko ajan enemmän saatavilla, on se kulttuurinen tarinavaranto, johon omaa

äitiyttä peilataan, jatkuvasti suurempi. Ei ole myöskään yhdentekevää millainen äitiyden peilauspinta on, sillä näillä tarinoilla on vaikutusta siihen, miten oma äitiys koetaan ja millaiseksi äitiysidentiteetti sitä myöten muodostuu (Berg 2008). Bäck-Wiklundin ja Bergstenin (1997, Bergin 2008, 30) mukaan nykyajan vanhemmat ovat jatkuvan itsereflektion alaisena, jonka peilauspintana ovat sekä perinteiset vanhemmuutta koskevat uskomukset, sosiologinen ja psykologinen asiantuntijatieto että nämä mediassa tuotetut mallit muiden valinnoista ja elämäntyyleistä.

Väestöliiton tekemän tutkimuksen (Janhunen & Oulasmaa 2008) mukaan suomalaisten nykyäitien ongelmana onkin muun muassa äitiyden ylisuorittaminen sekä kulissien rakentaminen. Myös Johnson (2014, 341) puhuu tutkimuksessaan ilmiöstä, jossa äitiys nähdään eräänlaisena projektina, jota muun muassa erilaiset teknologiset sovellukset tukevat. Useiden odotukseen ja vanhemmuuteen liittyvien sovellusten keskiössä ovat taulukot ja keskiarvot, jotka kannustavat käyttäjänsä toimimaan tietyllä tavalla ja tekemään tiettyjä valintoja (Johnson 2014, 333). Tämän kaltainen suorituskeskeisyys yhdistettynä yksilökeskeiseen kulttuuriimme on myrkyllinen yhdistelmä. Rotkirchin (2014, 48) mukaan yhtenä sitkeimmistä vallalla olevista äitimyyteistä onkin juuri se, että naisten tulisi suoriutua kasvatustehtävässään yksin.

Toinen keskeinen yhä vallalla oleva näkemys on intensiivisen äitiyden ideaali. Se on lapsikeskeistä ja tunnepitoista äitiyttä, joka pitää sisällään jatkuvan osallistumisen lapsen elämään (Hays 1996). On olemassa kuitenkin myös näyttöä tämän myytin vastustamisesta muun muassa Gibsonin ja Hansonin (2013) tutkimuksessa. Tutkimuksen äidit mainitsivat teknologian toisena keskeisenä antina sen, että se tarjosi äideille mahdollisuuden olla muutakin kuin äiti elämän pyöriessä vahvasti vauvan ympärillä. Tämä tapahtui esimerkiksi jakamalla omia ajatuksia Facebookissa tai seuraamalla omien tuttujen elämää heidän päivitystensä kautta. Näin äidit pääsivät ikään kuin oman kotinsa ulkopuolelle ja saattoivat olla perillä ulkomaailmasta. Toinen tapa oli oman blogin pitäminen, joka toimi eräänlaisena terapiana ja itseilmaisun muotona äideille. Tutkimuksen äidit puhuivatkin halustaan tietyllä tapaa suojella omaa identiteettiään. Äidit halusivat

esimerkiksi Facebookissa jakaa nimenomaan omia ajatuksiaan eivätkä vain kuvia lapsistaan. (Gibson & Hanson 2013, 318–320.)

Äitiyden kulttuurisesta mallitarinasta on syytä puhua, sillä omien odotusten sekä todellisuuden välinen kuilu on omiaan aiheuttamaan äideissä riittämättömyyden tunnetta (Janhunen & Saloheimo 2012, 46). Korkeat ulkopuolelta tulevat vaatimukset yhdistettynä vanhemman omiin korkeisiin odotuksiin itseään kohtaan, altistavat myös vanhemmuuden uupumukselle, ja äideille tämä oli tyyppillisempää kuin izeille (Sorkkila & Aunola 2020). Koska omat odotuksemme ovat yhteydessä muun muassa äitiyttä koskeviin käsityksiimme (Cacciatore & Janhunen 2012, 14), joiden rakentumisessa sosiaalisella medially on entisestään kasvava rooli, on tärkeää tarkastella juuri sosiaalisen median tarjoamaa äitiyden kuvaa.

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSY- MYS

Sosiaalinen media on yksi keskeisistä instituutioista, joka on osaltaan muokkamaassa aikamme kuvaa äitiydestä. Monelle äidille sosiaalisen median käyttö on arkipäiväistä ja juuri tämä tekee aiheen tutkimisen entistä tärkeämmäksi. Tutkimuksen tarkoituksena on antaa äideille puheenvuoro ja nostaa tätä kautta esiin niitä merkityksiä, joita äidit antavat sosiaaliselle medialle osana äitiytensä rakentumista. Narratiivisen tutkimuksen perusajatuksena on, että merkitykset muodostuvat vasta kertomusten myötä (Heikkinen 2018, 177), ja tämä selittää nimenomaan tarinoiden valikoitumisen tutkimuskohteekseni. Tutkimuksen tavoitteena on kerättyjen tarinoiden kautta lisätä ymmärrystä siitä, millaisena sosiaalisen median rooli äideille näyttäytyy.

Toisaalta haluan tutkimukseni kautta herättää äitien keskuudessa kriittistä keskustelua siitä, miten sosiaalinen media ja siellä tuotetut sisällöt vaikuttavat omaan henkilökohtaiseen tarinaamme äitiydestä. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan sosiaalisen toiminnan, kuten päivitysten, kommenttien sekä kuvien sisältämien arvojen ja odotusten, kriittinen pohtiminen ja tiedostaminen voi parhaimmillaan auttaa äitejä rakentamaan enemmän itsensä näköistä äitiyttä. Median tuottama kuva hyvästä äidistä voi sellaisenaan omaksuttuna ajaa äidin suorituspainneiden ja ristiriitaisten odotusten kehään.

Tutkimuskysymykseksi muodostui sen selvittäminen, millaisia tarinatyyppejä on tunnistettavissa äitien kertomuksissa sosiaalisen median merkityksestä äitiydelle.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Narratiivinen lähestymistapa

Tutkimukseni lähestymistapa on narratiivinen eli pyrin tarinoiden kautta löytämään niitä merkityksiä, joita äidit antavat sosiaaliselle medialle osana äitiyttään. Narratiivinen tutkimus on kiinnostunut todellisten tapahtumasarjojen tarinallisista tulkinnoista, useimmiten ihmisten itsestään kertomista tarinoista (Hänninen 2018, 188–189). Narratiivisuus on ilmiönä ennemminkin väljä viitekehys, kuin varsinainen metodi ja sen keskeisinä päämäärinä ovat tarinoiden tutkiminen sekä tarinoiden tuottaminen. Tieteen parissa narratiivisuutta käsitteenä käytetään viitattaessa niin narratiivisuuteen tiedon rakenteena, tutkimusaineistona kuin analyysitapanakin ja itse pyrin tutkimuksessani ilmentämään narratiivista lähestymistapaa näiden jokaisen osa-alueen kohdalla. (Heikkinen 2018, 176.)

Narratiivisuudella tiedonrakentamisena viitataan useimmiten konstruktivistiseen tiedonkäsitykseen, joka toimii myös oman tutkimukseni tietoteoreettisena sitoumuksena. Konstruktivismiin perusajatuksena on, että ihminen rakentaa jatkuvasti omaa tietämystään sekä identiteettiään kertomusten välityksellä. Yksilön todellisuus ja identiteetti muotoutuvat uusien kokemusten ja keskusteluiden myötä erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa. (Heikkinen 2018, 176–178.) Yksilön tarina on näin ollen aina kulttuurinen tuote ja identiteetti tietyistä kulttuurisista varannoista rakentunut kokonaisuus (Esteban-Guitart 2012). Narratiivisen tutkimuksen tutkimustehtävänä voivatkin olla esimerkiksi identiteetin tai toisaalta yksilön kulttuurisiin mallitarinoihin luoman suhteen tarkastelu (Hänninen 2018, 188–189) ja näihin pyrin osaltani tässä tutkimuksessa syventymään.

Narratiivisella tutkimusaineistolla viitataan sellaiseen aineistoon, joka on joko suullisesti tai kirjallisesti esitettyä kerrontaa (Heikkinen 2002, 189–190). Kertomusta voidaan pitää tärkeänä kokemustiedon välittäjänä (Hyvärinen 2017, 145) ja oma aineistonkeruukeinoni pyrkiikin noudattamaan kertomushaastattelun keskeisiä päämääriä. Kertomushaastattelulla tarkoitetaan pitkälti hyvin

strukturoimatonta haastattelumuotoa, jossa perinteisestä kysymys-vastaus-mallista pyritään luopumaan. Se koostuu aktiivisesta kuuntelemisesta, kuulemansa referoimisesta ja peilaamisesta sekä esimerkkien pyytämisestä. (Hyvärinen 2017, 149–152.)

Narratiivisuus analyysitapana voidaan jakaa kahteen eri luokkaan: narratiivien analyysiin tai narratiiviseen analyysiin. Kyseinen jaottelu perustuu alun perin David Polkinghornen (1995, Heikkisen 2018, 181 mukaan) näkemykseen siitä, että kerronnallista aineistoa voi analysoida joko luokittelemalla narratiiveja kategorioihin ja tapaustyyppeihin (narratiivien analyysi) tai toisaalta tuottamalla aineiston kertomusten pohjalta uusia kertomuksia (narratiivinen analyysi). Narratiivisessa analyysissä pyritään ikään kuin erottelun sijaan löytämään aineiston kertomusten välille synteesiä (Heikkinen 2018, 182). Omassa tutkimuksessani pyrin narratiivisen analyysin keinoin löytämään keräämästäni haastatteluaineistosta yhtäläisyyksiä, joiden perusteella muodostan uusia tarinatyyppejä.

Palatakseni narratiivisuuden ydinajatusten äärelle ja sitä myöten tutkimukseni tietoteoreettiselle näköalalle, tahdon siteerata Hannu L. T. Heikkisen (2002, 106) kuvausta, jonka hän kirjoitti kuunneltuaan radiosta erästä haastattelua: ”Joku sisälläni sekä kuunteli että puhui samaan aikaan. Minussa eli monta ääntä, monta tarinaa”. Yhdyn tutkimuksessani Heikkisen (2002, 186) ja monen muun narratiivisesta tutkimuksesta haltioituneen tutkijan näkemykseen siitä, että koko ymmärryksemme ja identiteettimme rakentuu kertomusten kautta. Hänninen (2003, 20) kiteyttää ilmiön omassa väitöskirjassaan *sisäisen tarinan* käsitteeksi, jolla viitataan siihen, että ihminen käy mielessään jatkuvaa prosessia, jossa omaa elämää peilataan suhteessa tarinallisiin merkityksiin.

Peilauspintanamme toimii laaja kulttuuristen kertomusten kirjo, *sosiaalinen tarinavaranto*, josta luontaisesti omaksumme tarinoita osaksi *henkilökohtaista tarinavarantoamme* tai vaihtoehtoisesti jätämme sen ulkopuolelle (Hänninen 2003, 21). Tutkimuksessani halusin kuulla tarinoita niistä prosesseista, joita äidit olivat käyneet sosiaalisen median parissa peilaten omaa äitiyttään suhteessa siihen tarinavarantoon, jonka sosiaalinen media äitiydestä tarjoaa. Nämä tarinat, joissa

haastatteleman äidit kertovat siitä, miten ovat omaa äitiyttään luoneet, tulkinneet ja muokanneet sosiaalinen media kontekstinaan, jäävät osaksi tätä sosiaalisen tarinavarannon joukkoa ja parhaillaan tarjoavat lukijalleen sellaisen tarinan, joka juuri häntä voi oman elämänsä tulkitsemisessa olla havahduttamassa ja tukemassa.

4.2 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

Tutkimusaineistoni koostuu kahdeksan äidin haastattelusta. Haastattelut koskivat äitien kokemuksia sosiaalisesta mediasta osana heidän äitiyden polkuaan. Kriteereinä tutkimukseen osallistumiselle oli, että haastateltava on yhden tai useamman alle kouluikäisen lapsen äiti. Tutkimuspyynnössä en ollut erikseen määritellyt sitä, miten aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä tutkimukseeni haen. Pyrkimyksenäni oli saada monenlaisia sosiaalisen median käyttäjiä mukaan ja oletuksenani oli, että tänä päivänä lähes jokaisella on jonkinlainen kosketus aiheeseen. Haastateltaviksi saatiin ryhmä äitejä, joiden someaktiivisuuden määrä vaihteli satunnaisesta seurailijasta aktiiviseen somen käyttäjään. Osa äideistä toimi myös itse somevaikuttajina.

Kaikki tutkittavat tavoitettiin lumipallo-otannalla eli tiettyjen avainhenkilöiden ehdottamia henkilöitä lähestymällä (Patton 2002, 237). Avainhenkilöitä, jotka levittivät sanaa tutkimuksestani, oli yhteensä kolme. Osa haastateltaviksi haluavista oli minuun viestitse yhteydessä ja osa antoi avainhenkilölle luvan jakaa minulle heidän yhteystietonsa. Haastateltavien etsiminen tutkimukseen osoittautuikin suhteellisen helpoksi ja tähän lienee syynä aiheen ajankohtaisuus sekä se, että äidit kokivat aiheesta puhumisen tärkeäksi. Tutkittavat olivat vuosien 1985–1993 välillä syntyneitä avioliitossa eläviä naisia ja koulutus vaihteli ammattiopistotutkinnosta korkeakoulututkintoon. Jokaisella tutkittavalla oli vähintään yksi leikki-ikäinen lapsi ja suurimmalla osalla lapsia oli kaksi tai kolme. Haastateltavat olivat kotoisin ympäri Suomea. Taustatietolomakkeessa pyysin haastateltavia arvioimaan myös päivittäistä sosiaalisen median parissa

käytettyä aikaa, ja äitien omat arviot vaihtelivat noin tunnista kahdeksaan tuntiin päivässä. Suurin osa koki oman somen käytön arvioinnin hankalaksi, sillä eri yhteisöpalveluita tuli käytettyä pitkin päivää.

Aineistonkeruumuodoksi valitsin kertomushaastattelun. Kertomus toimii kertojan ja kuulijan välisenä vuorovaikutuksen välineenä, jossa omia kokemuksia jaetaan samaan aikaan, kun pyritään ymmärtämään ja hallitsemaan omaa historiaa (Hyvärinen & Löyttyniemi 2005, 189). Kertomushaastattelu voi koskea joko tiettyä elämän osa-aluetta tai erimittaisia elämänjaksoja (Hyvärinen 2017, 145). Tässä tutkimuksessa keskityttiin ajanjaksoon, joka alkoi haastateltavan esikoisen odotusajalta ja päättyi nykyhetkeen, eli kyseessä oli kunkin haastateltavan tähänastinen ”äitiyden polku”. Valitsin kyseisen ajanjakson, sillä näin tärkeänä merkitysten ymmärtämisen kannalta tarkastella jo aivan äitiyden alkuvaiheita, jolloin oma äitiysidentiteetti alkaa muodostua. Pyrin haastatteluissani kertomushaastattelulle tyypilliseen tapaan irtautumaan perinteisestä kysymys-vastausmallista ja pysyttelemään pitkälti kuuntelijan roolissa esittäen alkuun ikään kuin tehtävänantona toimivan kysymyksen: *Voit nyt vapaasti kertoa siitä, millainen merkitys sosiaalisella medially on ollut osana äitiyttäsi aloittaen esikoisen odotusajasta.*

Kertomushaastattelun keskiössä ovat kuunteleminen, kuullun vahvistaminen esimerkiksi hyväksyvillä äännähdyksillä tai eleillä sekä toistaminen. Tarvittaessa haastattelijalla voi esittää tarkentavia kysymyksiä sekä esimerkkejä, mutta näidenkin kohdalla tulisi olla hienovarainen ja maltaa odottaa sopivaa hetkeä. (Hyvärinen 2017, 151–152.) Itse olin laatinut hankkimani teorian pohjalta listan tukikysymyksiä (ks. Liite 1) siltä varalta, ettei haastattelu toiveistani huolimatta lähtisi haastateltavan ehdoilla jouhevasti kulkemaan. Osa haastatteluista etenikin pitkälti haastateltavien johdattamina minun esittäessä lähinnä tarkentavia kysymyksiä sopivissa väleissä. Muutamassa haastattelussa tukeuduinkin kuitenkin vahvemmin laatimaani haastattelurunkoon kokiessani, että haastateltavan kerronta on hyvin niukkasanaista tai haastateltava jäi selvästi odottamaan minulta tukea kerrontaansa tarkempien kysymysten muodossa.

Vallitsevan koronatilanteen vuoksi aiemmin asettamani kriteerit haastatteluvien asuinpaikan suhteen poistuivat, koska haastattelut toteutettiin alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen etänä Microsoft Teams -ohjelman välityksellä. Yhden haastatteluista jouduin tekemään Skype:n välityksellä, sillä emme saaneet Teamsin kautta toisiimme yhteyttä. Haastatteluiden pituus vaihteli 40 minuutista reiluun tuntiin. Toteutin haastattelut omassa kodissani koneen äärellä ja äänitin jokaisen haastattelun erillisellä äänityslaitteella. Haastatteluajankohdaksi olimme sopineet sellaisen ajankohdan, jolloin joko haastateltavan puoliso oli lasten kanssa tai vaihtoehtoisesti lapsi nukkui päiväunia tai teki itsenäisiä puuhia toisaalla. Yksi haastatteluista keskeytyi äänityslaitteen paristojen ehdyttyä ja toisessa haastattelutilanteessa haastateltavan lapsi keskeytti haastattelutilanteen pariin kertaan pistäytymällä huoneeseen, jossa äiti antoi haastattelua. Haastatteluiden etenemisen kannalta näistä keskeytyksistä ei ollut merkittävää haittaa, joskin on mahdollista, ettei haastattelutilanne ole ollut yhtä häiriötön ja vapautunut sille äidille, jonka lapsi keskeytti äidin kerronnan pariin otteeseen. Oman arvioni mukaan tästä ei ollut sellaista haittaa, joka olisi vaikuttanut tutkimuksen luotavuuteen.

4.3 Aineiston analyysi

Silloin kun aineisto koostuu haastatteluista tai muusta suullisesta materiaalista, tärkeä vaihe aineistoon tutustumisessa on litterointi, jonka myötä aineisto saadaan hallittavampaan muotoon (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 13). Litteroitu aineisto on tutkijan havaintojen sekä valintojen perusteella nivoutunut kokonaisuus (Nikander 2010, 433). Tekemistäni kahdeksasta haastattelusta kerätyi litteroitua aineistoa yhteensä 132 sivua (fonttina Book Antiqua, fonttikoko 12 ja riviväli 1,5). Luettuani aineistoa yhä uudestaan ja uudestaan, tehdessäni samanlaisesti alleviivauksia ja merkintöjä, alkoi aineisto pikkuhiljaa selkiintyä mielesäni.

Helpottaakseni aineiston käsittelyä päädyin tekemään jokaisesta haastattelusta vielä erilliset juonitiivistelmät (ks. Fraser 2004, 189–191). Haastattelut etenivät pitkälti kronologisesti alkaen esikoisen odotusajalta ja päättyen nykyhetkeen. Piirsin jokaisesta haastattelusta aikajanan, jonne sijoitin niitä merkityksiä, joita haastateltavat kussakin vaiheessa somelle antoivat. Lisäksi nimesin jokaisen haastattelun lyhyellä tekstikatkelmalla (kuten ”Ikinä ei oo yksin. Se on se somen hienous”), joka mielestäni kuvasi haastattelua tiivistäen sen keskeisen sisällön. (ks. Fraser 2004, 191.)

Tehtyäni tiivistelmät huomasin, että tarinat jakautuivat melko luontevasti kolmeen eri ryhmään. Haastattelukertomusten analyysissä on syytä käyttää kuitenkin useita eri analyysikeinoja uskottavuuden aikaansaamiseksi (Hyvärinen 2010, 90), vaikka intuitiivisesta päättelystä voikin olla hyötyä. Hahmottaakseni paremmin tarinatyypin eroavaisuuksia ja toisaalta samanlaisuuksia hyödynsin analyysissäni Bambergin (2012) identiteetin rakentumisen analyysia. Kyseinen analyysi perustuu kolmeen eri tasoon, josta ensimmäisessä tarkastellaan yksilön tapaa kertoa itsensä suhteessa toisiin (Bamberg 2012, 204). Oman aineistoni kohdalla tämä tarkoitti sitä, että tarkastelin äitien kertomuksissa sitä, positiivivatko äidit itsensä ennemminkin samanlaisiksi vai erilaisiksi suhteessa muihin tarinansa henkilöihin. Aineistossani oli nähtävillä molempia, vahvaa ulkopuolisuuden tunnetta ja toisaalta samaistumista: *”Oli uutena äitinä ihan jotenki ulkopuolinen ja pihalla siitä äitiysmeiningistä”*; *”Huomaat sen, että sä et ole yksin. Ja jotenki tämmösten tuntemattomien ihmisten sanat, että - - toi on ihan normaalia. - - Semmonen tietty yhteisöllisyyden tunne”*.

Identiteetin rakentumisen analyysissä toinen taso keskittyy tarkastelemaan sitä, miten kertoja kuvaa omaa toimijuuttaan (Bamberg 2012, 205). Omasta aineistostani oli löydettävissä paljon vahvaa toimijuutta kuvaavia ilmauksia koskien esimerkiksi äitien tekemiä valintoja, somen käytön rajaamista tai erilaisiin ryhmiin hakeutumista: *”halusin jakaa omista ajatuksista”* tai *”päätin että jätän tietyt keskustelusiout lukematta”*. Toimijuutta voidaan kuvata myös heikoksi, jolloin puhutaan vastaanottajan roolista. Heikkoa toimijuutta oli havaittavissa muun muassa siinä, miten äidit arvioivat somen vaikuttavan heihin äiteinä: *”Mä veikkaan et se*

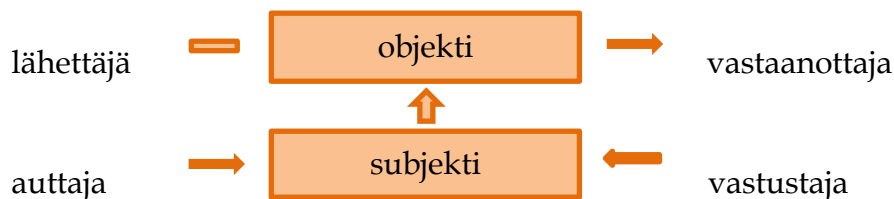
väkisin vaikuttaa jotenkin, jos sitä niin tiiviisti on seurannu, ku mitä mä oon seurannu. Mutta sit että mä en tiedä, et miten se on vaikuttanu”.

Kolmannella tasolla tarkastellaan itsen kuvaamisen ajallista muutosta (Bamberg 2012, 205). Tässä kohtaa tarkastelun kohteena olivat sellaiset ilmaukset, joista kävi ilmi kertojan itsensä joko muutos tai pysyvyys tarinan kuluessa. Äitien tarinoista saattoi nähdä paljonkin itsen kasvamiseen ja oman äitiysidentiteetin vahvistumiseen viittaavaa kerrontaa: *”Some on tehny musta rohkeamman. Some on tehny musta enemmän sen kuka mä oon”*; *”Onneksi en vielä sillon [esikoisen vauvuvuotena] törmännyt näihin aika kovasanaisiin keskusteluihin netissä, koska se ois voinu luoda mussa tosi suuren paineen sen asian suhteen”*. Jälkimmäisestä esimerkistä voi päätellä äidin itseluottamuksen kasvaneen ja äiti-identiteetin vahvistuneen niin, etteivät muiden suorasanaiset ja kärkkäät mielipiteet horjuta äidin päätöksiä ja näkemyksiä samalla tavalla, kuin ne olisivat esikoisen kohdalla vielä tehneet.

Bambergin identiteetin rakentumisen analyysi antoi lisäperusteita tekemäleni intuitiiviselle jaolle eri tarinatyypeistä, mutta halusin viedä analyysiä astetta syvemmälle. Päätin hyödyntää tutkimuksessani vielä Greimasin aktanttianalyysiä (ks. kuvio 1), joka päätyikin lopulta keskeisimmäksi analyysimetodikseni. Aktanttianalyysi on A.J.Greimasin (1980) luoma teoria erilaisten merkkijärjestelmien ja diskurssien tutkimiseen. Siinä keskitytään tarinan syvärakenteeseen ja sen juonta kantaviin voimiin, aktantteihin (Hänninen 2018, 201). Aktanttianalyysin avulla pyritään etsimään eri henkilöiden tai esimerkiksi tiettyjen tapahtumien rooli kyseisessä tarinassa. Tiivistettynä aktanttimalli perustuu ”halun objektiin” (Greimas 1980, 202–206). Tällä tarkoitetaan sitä, että tarinassa on päähenkilö, eli subjekti, joka haluaa jotain asiaa, objektia. Subjektilla eli päähenkilöllä on usein tarinassaan sekä auttaja että vastustaja, jotka ilmentävät tarinassa päähenkilön haluamista. Objektin tavoittelemista sen sijaan ohjaavat niin lähettäjät kuin vastaanottajat. (Greimas 1980, 206.)

Kuvio 1

Greimasin aktanttimalli (1980, 206)

Aineistossani subjekteja olivat haastattelemani kahdeksan naista, joiden yhteisenä objektina oli *Oman näköinen äitiys*. Haastatteluissa pyrin tavoittamaan sen, millainen merkitys sosiaalisella medialla oli osana kunkin äitiysidentiteetin eli oman näköisen äitiyden rakentumista. Lähettäjä on tarinassa taho, joka saa subjektin tavoittelemaan objektia (Hänninen 2018, 201). Osassa aineistoni tarinoita esimerkiksi *haastava vauvuvuosi* (lähettäjä) oli saanut äidit hakeutumaan erilaisiin sosiaalisen median vertaistukiryhmiin ja näin motivoinut etsimään ja muokkaamaan oman näköistä äitiyttä. Auttajia sekä vastustajia tarinassa ovat tahot, jotka jollain tapaa auttavat/hankaloittavat subjektia objektin saavuttamisessa (Hänninen 2018, 201). Auttajana aineistossani oli esimerkiksi sosiaalisen median mahdollistama *vertaistuki* (auttaja), joka toteutui vastavuoroisena jakamisena eri so-mekanismien kautta ja hankaloittamassa toisaalta esimerkiksi tiedon ja näkemysten runsaus, jonka takaa löytyi neuvottelu *äitiyden kulttuurisesta mallitarinasta* (vastustaja). Tavoitteen saavuttamisesta hyötyy tarinan vastaanottaja (Hänninen 2018, 201), joka omassa aineistossani oli sama kuin subjekti, eli äiti itse. Kussakin tarinatyyppissä tarinan vastaanottaja kuvastaa sitä äitiyden kerronnallista identiteettiä, joka eri vaiheiden ja kokemusten kautta on muodostunut.

Greimasin aktanttimalli valintana analyysimetodiksi oli aloittelevana tutkijana eräänlainen hyppäys suoraan kylmään päätyyn. Aktanttien nimeämisen teki monimutkaiseksi se, että aktanttien välillä voi tapahtua myös kasaantumista. Tarinan subjekti voi esimerkiksi toimia samanaikaisesti tarinan vastaanottajana eli tarinan aktantit toimivat ikään kuin symmetrisinä tai käänteisinä. (Greimas 1980, 202.) Haasteena aktoreiden nimeämisessä oli lisäksi se, että aikajana äitien tari-

noissa oli pitkä ja oman näköisen äitiyden rakentuminen oli tapahtunut monenlaisien vaiheiden, kuten usean lapsen syntymän kautta. Tarinan keskeisten juonta kantavien voimien nimeäminen tietyiksi yksittäisiksi aktanteiksi haastoi minua kenties eniten koko tutkimusprosessini aikana.

Etsittyäni jokaisesta kahdeksan äidin haastattelusta tarinan aktantit, siirryin vertailemaan niiden yhtäläisyyksiä ja toisaalta eroja. Kahdeksan eri äidin tarinan tietynlainen samankaltaisuus aktanttien suhteen hämmensi valitsemani analyysimetodin äärellä, tuoko tämä lopulta mitään uutta? Se, minkä aktanttimalli toi kuitenkin hyvin esiin, oli ero tarinoiden lähettäjän suhteen. Tarinan eri lähettäjien myötä myös sosiaalisen median merkitys äideille korostui eri tavoin. Esimerkiksi äideille, joiden lähettäjänä oman näköisen äitiyden rakentamisessa toimi haastava vauvavuosi, somen merkitys näyttäytyi erityisesti tuen antajana. Useiden eri vaiheiden (ks. taulukko 1) jälkeen sinetöi aktanttianalyysin tekeminen lopulta sen intuitiivisen jaottelun, joka mielessäni oli jo haastatteluaineistoon tutustuessani alkanut muodostua. Näin ollen kiteytin keräämäni aineiston kolmeen eri tarinatyyppiin: *Some yhteisön tarjoajana*, *Some tuen mahdollistajana* sekä *Some mahdollisena uhkana*.

Taulukko 1

Analyysin vaiheet

1. vaihe	Haastatteluaineiston litterointi
2. vaihe	Läpilukua; merkitysten etsimistä ja alleviivausta tekstistä
3. vaihe	Juonitiivistelmien tekeminen
4. vaihe	Alustava jaottelu 3 tarinatyyppiin
5. vaihe	<i>Identiteetin rakentumisen analyysi (Bamberg 2012)</i>
6. vaihe	<i>Greimasin aktanttianalyysi (Greimas 1980)</i>
7. vaihe	3 tarinatyypin vakiinnuttaminen

4.4 Eettiset ratkaisut

Eettiset periaatteet voidaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2019) mukaan jakaa kolmeen osaan: itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyys ja tietosuojat. Lähtökohtana haastateltavaa ajateltaessa on, että tutkimukseen osallistuminen on hänelle täysin vapaaehtoista. Ennen haastatteluiden toteuttamista olin lähettänyt jokaiselle tutkittavalleni suostumuslomakkeen, jossa kerrottiin tutkimukseni motiivit sekä eettiset periaatteet. Haastateltavat antoivat suostumuksensa tutkimukseen joko lähettämällä suostumuslomakkeen minulle allekirjoitettuna ennen haastattelua tai suullisesti haastattelun alussa. Haastateltava sai missä vaiheessa tutkimusta tahansa irtisanoutua tutkimuksesta tai jättää vastaamatta tutkijan esittämiin kysymyksiin. (ks. Ranta & Kuula-Luumi 2017, 414.)

Tärkeä osa tutkimuksentekoa on tutkittavien suojaaminen huolehtimalla heidän yksityisyyttään ja tietosuojansa koskevien periaatteiden noudattamisesta. Suostumuslomakkeen mukana jokainen tutkittava sai luettavakseen tietosuojailmoituksen, jossa esitellään tutkittavan oikeudet sekä kerrotaan henkilötietojen suojaamisesta. Tutkimusta varten keräämiäni henkilötietoja olivat nimi, sukupuoli, ikä, siviilisääty, koulutustausta, asuinpaikka, lasten tiedot (määrä, sukupuoli ja iät), äänitallenne sekä haastattelumuistiinpanot. Keräsin kyseiset tiedot taustatietolomakkeisiin, joita säilytin asianmukaisesti.

Tallensin haastatteluaineiston yliopiston äänityslaitteelle, josta siirsin aineiston välittömästi yliopiston suojatulle U-asemalle. Litteroinnin jälkeen tuhoin äänitiedostot. Ennen analyysiä poistin aineistosta suorat tunnistetiedot ja loin tutkittavilleni peitenimet eli pseudonymisoin aineiston. Erillistä rekisteritiedostoa tutkittavien henkilötietoa vastaavista peitenimistä säilytin tietoturvasyistä yliopiston U-asemalla. Samaisella U-asemalla säilytin myös tutkittavilta kerättyjä allekirjoitettuja suostumuslomakkeita. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tuulen hävittämään sekä pseudonymisoidun aineiston, että rekisteritiedoston.

Tutkimukseni lähestymistapaa, narratiivisuutta voidaan Hännisen (2018, 204) mukaan pitää eettisesti perusteltuna. Kunnioitus tutkittavaa kohtaan näkyy siinä, että narratiivisuudessa kiinnostus kohdistuu ihmisen itselleen kokemiin tärkeisiin ja merkityksellisiin asioihin (Hänninen 2018, 204). Nimenomaan aiheen kokeminen tärkeäksi oli myös syy, jonka haastateltavat kertoivat osallistumisensa motiiviksi. Toisaalta narratiivinen tutkimus voi lisätä tutkittavien itseymmärrystä. Heikkisen (2002, 186) mukaan identiteettimme rakentuu juuri tarinoiden välityksellä, narratiivisesti.

Haastattelusta, jossa tutkija soveltuisi itse myös haastateltavien kohdejoukkoon, käytetään termiä sisäpiirihaastattelu. Kolmen lapsen äitinä ja sosiaalisen median käyttäjänä lukeudun kyseiseen tutkimukseni sisäpiiriin. Tämän tyyppisessä haastattelussa voi olla niin etuja kuin haasteita. Etuna voi näyttäytyä vuorovaikutuksen mutkattomuus, yhteiset kokemukset sekä haastattelijan aito kiinnostus yhteiseen asiaan, jotka parhaimmillaan tukevat haastattelun etenemistä. (Juvonen 2017, 398, 401.) Haasteeksi sisäpiirihaastattelussa voi muodostua tutkijan roolin säilyminen objektiivisena erityisesti analyysiä tehdessä. Vaikka tiettyssä määrin tutkittavan aihepiirin "esituttuus" on edellytys merkitysten ymmärtämiselle, on tärkeä pyrkiä välttämään vääristyneitä tulkintoja (Laine 2015, 34–35).

Oma äitiyteni on tuonut niin ymmärrystä kuin motivaatiota kyseisen aiheen tutkimiseen. Pyrkimykseni on ollut mahdollisimman hyvin tavoittaa tutkittavan ääni haastatteluaineistoistani, joskin myönnän joutuneeni palaamaan lukuisia kertoja uudelleen aineistoni ääneen tarkistaakseni, etten ole tehnyt liian suorita johtopäätöksiä eläydyttyäni vahvasti tutkittavieni tarinoihin. Toisaalta on tärkeä muistaa, että tulkinta pitää lopulta aina sisällään myös tutkijan äänen niiden valintojen ja pelkistysten muodossa, joita hän aineistosta tekee (Hänninen 2003, 34).

5 SOSIAALISEN MEDIAN MERKITYS ÄITTYDELLE – KOLME TARINATYYPPIÄ

Tulosluku koostuu kolmen tarinatyyppin esittelystä: *Some yhteisön tarjoajana*, *Some tuen mahdollistajana* sekä *Some mahdollisena uhkana* (ks. taulukko 2). Muodostin tarinatyyppit Greimasin aktanttianalyysin avulla, jonka keskeisenä ajatuksena on etsiä tarinoista sen erilaiset juonta kantavat voimat eli aktantit (Greimas 1980). Tässä aineistossa äidit olivat tarinoiden subjekteja, eli päähenkilöitä, joiden tavoitteena eli objektina oli oman näköisen äitiyden rakentaminen. Se voima, joka oli saanut äidit tavoittelemaan oman näköistä äitiyttä (lähettäjä) vaihteli näissä kolmessa eri tarinatyyppissä ja toimi keskeisenä perusteena jaolle. Auttajia sekä vastustajia ovat tarinassa ne aktantit, jotka tukevat subjektia objektin saavuttamisessa tai hankaloittavat sitä. Vastaanottaja sen sijaan hyötyy tavoitteen saavuttamisesta. (Hänninen 2018, 201.) Aloitan jokaisen alaluvun esimerkkitarinalla, joka on tiivistelmä yhden kyseiseen tarinatyyppiin lukeutuvan äidin tarinasta. Tämän jälkeen esittelen kyseisen tarinatyyppin sisältä löytyvät aktantit.

TAULUKKO 2

Tarinatyyppit ja niiden sisältämät aktantit

	SOME YHTEISÖN TARJOAJANA (Violan, Auroran ja Saanan tarinat)	SOME TUEN MAHDOLLISTAJANA (Elisan, Veeran ja Eevin tarinat)	SOME MAHDOLLISENA UHKANA (Annin ja Riian tarinat)
SUBJEKTI	Oman äitiyhteisön etsijät	Vertaistuen etsijät	Kriitikot
OBJEKTI	Oman näköinen äitiys	Oman näköinen äitiys	Oman näköinen äitiys
LÄHETTÄJÄ	Ulkopuolisuuden kokemus	Haastava vauvavuosi	Olemassa oleva tukiverkosto
AUTTAJA	Vertaistuki ja tieto (Oma somekanava & someryhmät & blogit) & Some äitiyden vastapainona	Vertaistuki ja tieto (Someryhmät & blogit & vlogit) & Some äitiyden vastapainona	Vertaistuki (erityisesti suljetut ja yksityiset somekanavat) & Some äitiyden vastapainona
VASTUSTAJA	Äitiyden kulttuurinen mallitarina	Äitiyden kulttuurinen mallitarina	Äitiyden kulttuurinen mallitarina
VASTAANOTTAJA	Itseään toteuttava & vertaistuen tarjoajana toimiva äiti	Hyvinvoiva & jaksava äiti	Tiedostava ja itsevarma äiti

5.1 Some yhteisön tarjoajana

Aurora: "Voi vielä yölläkin imettäessä mennä facebookkiin, vauva ei nukahdakaan ja siellä on joku toinenki äiti, joka valvoo"

Aurora aloitti tarinansa kertomalla, että somen rooli hänen äitiysidentiteetin rakentumisessaan oli ollut merkittävä. Auroran tultua raskaaksi, **läheltä ei ollut löytynyt ystäviä, joiden kanssa jakaa odotusta (lähettäjä)**. *"Ja on suhteellisen nuorena tullu äidiksi, ni silloin se oli ihan valtavan iso merkitys sillä [somella], koska ei hirveesti ollu ympärillä niinkun omassa tuttava- tai ystäväpiirissä odottavia äitejä tai äitejä."* Aurora alkoi kirjoittaa **omaa henkilökohtaista blogia** sekä liittyi Facebookissa samaan aikaan odottavien äitien ryhmään. Kyseinen Facebook-ryhmä toimi niin odotusaikana kuin vauvavuodenakin tärkeänä **vertaistuen kanavana, jossa jaettiin ja myötälettiin (auttaja)** erilaisia vaiheita, tuntemuksia ja ajatuksia. Sosiaalinen media oli tarjonnut Auroralle kokemuksen joukkoon kuulumisesta, **jota hän ei kasvokkain tapahtuvassa äiti-lapsi-toiminnassa ollut kokenut (lähettäjä)**. *"Koin olevani jotenki tosi nuori äiti. Vaikka en nyt mikään ihan teiniäiti ollu, ni tuntu, et mä olin aina nuorin kaikkialla mihin mä menin. - - Ni mä en löytäny siitä sitä omaa lokeroo. Että sitten se some, et sieltä mä sit löysin niitä samankaltaisia äitejä."* Somen tarjoamat mahdollisuudet seurata toisten äitien elämää ja jakaa kokemuksia eivät kuitenkaan aina olleet tuoneet helpotusta, vaan herättivät myös epävarmuutta muun muassa **eriävien näkemysten myötä (vastustaja)**. *"Tehtiin unikoulu ja siitä kun avasin suuni, että näin on tehty ja fiilistelin sitä, että ku ekaa kertaa nukuttiin kaheksaan kuukauteen, ni sieltähän tuli ihan kamalasti kommenttia. Toiset oli tosi innoissaan ja onnellisia meiän puolesta ja toisten mielestä me pilattiin meiän lapsi täysin. Niin kyl se ahisti, että voiks se nyt olla näin, että me ollaan tehty jotain aivan karmeeta ja hirveetä."* Aurora näki kuitenkin somen tarjoamat hyödyt suurempina kuin haitat. Somen merkitys vertaistuen saamisen kanavana muuttui vuosien kuluessa enemmän siihen, että Aurora sai toisaalta **olla toteuttamassa itseään (auttaja & vastaanottaja)** bloginsa kautta ja toisaalta halusi itse olla **jakamassa vertaistukea (vastaanottaja)**. *"Halusin jakaa niistä omista ajatuksista ja kokemuksista, ku niitä oli siinä ehtiny kertymään ja tiesin miten tärkeitä se on. - - Tykkään tosi paljon kirjottaa ja valokuvata, ni se bloggaaminen oli sitte tosi semmonen luontaisa ja hyvä väylä mulle."*

Some yhteisön tarjoajana -tarinatyyppiin kiteytyy kolmen haastattelemani äidin tarinat: Violan, Auroran ja Saanan tarina. Nimesin äidit heidän haastatteluidensa pohjalta oman äitiyhteisön etsijöiksi (**subjekti**). Kaikki kolme äitiä olivat tulleet melko nuorena äideiksi, eikä ympärillä ollut samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä. Sosiaalinen media ja sen useat eri mahdollisuudet tarjosivat äideille paikan, jossa oman näköistä äitiyttä alettiin rakentaa ja pohtia: *"Ja sit on voinu peilata sitä, et millanen äiti mä olen, sitä vasten et millasena mä sen äitiyden nään toisilla olevan vaikka somen avulla tai sen kautta"* (Aurora). Some oli toiminut osaltaan vahvistamassa ja osaltaan haastanut oman äitiysidentiteetin rakentumista, mutta kaiken kaikkiaan somen merkitystä nimenomaan äitiyden kannalta kuvattiin hyvin keskeiseksi ja merkittäväksi.

Ollessaan ystäväpiirinsä ensimmäisiä odottajia äidit kokivat ulkopuolisuutta ikäisiinsä nuoriin nähden, ja tämä sai heidät etsimään muita samassa elämäntilanteessa olevia äitejä sosiaalisen median parista. Ulkopuolisuuden kokemus toimi tarinoissa **lähettäjänä**: *”Mä oon ollu ensimmäinen meidän ystäväporukasta kuka saa lapsen, ei oo ollu lähipiirissä samaa aikaa oottajia. Nii se on ollu tosi tärkeä itelle, että sitte oli somen välityksel ihmisii, ketkä koki niit samoi juttui ja et sai sitä vertaistukea. Oli keskusteluseuraa ja pysty vaikka laittaa jonku WhatsApp-ääniviestin, et hei tänään on tämmönen päivä.”* (Viola).

Vaikka some toimi eräänlaisena vastauksena äitien kokemaan ulkopuolisuuteen, kokivat Saana ja Aurora erillisyyttä yhä somen ulkopuolella. Esimerkkitarinassa Aurora kuvaili kokeneensa ulkopuolisuutta käytyään lapsen kanssa äideille ja lapsille suunnatuissa kerhoissa. Syynä ulkopuolisuuden kokemukseen oli toisaalta se, että hän koki muiden kerhon äitien pitävän häntä selvästi nuorempana, kun taas nimenomaan nuorille äideille suunnatussa toiminnassa syynä ulkopuolisuuden kokemukseen oli elämäntilanteiden eroavaisuus. Saana kertoi kokevansa ulkopuolisuutta ja muiden äitien katsovan häntä ”aivan kieroon” lapsensa erottuvan käytöksen vuoksi: *”Musta alko tuntumaan sillä toisella kerralla, että kukaan ei halua, että me ollaan siellä, ku mun vauva vaan huutaa”*.

Kyseisen tarinatyyppin kaikilla kolmella äidillä oli tarinoissaan yhteinen **auttaja**: oma julkinen somekanava (blogi/Instagram-blogi), jossa he jakoivat omaa elämäänsä, erityisesti äitiyttään sekä siihen liittyviä teemoja ja tätä kautta saivat vertaistukea. Kaksi äideistä, Saana ja Aurora olivat aloittaneet oman blogin pitämisen heti raskaaksi tultuaan. Äidit kuvailivat blogin kirjoittamisen toimivan heille eräänlaisena *ajatusten koostamona* tai *terapiana*, jossa he saivat purkaa ja jäsentää omia tuntemuksiaan äitiydestä. Seuraajien kommentit ja niiden kautta tapahtuva myötäeläminen tarjosi äideille kaivattua vertaistukea. Saana kuvaili oman blogin merkitystä seuraavasti: *”Mä käsittelin tekstien muodossa omia tunteita. Eli mä oikeestaan, oikeestaan se oli terapiaa itelle. Et mä kävin läpi kaikkii mun omia pelkotiloja ja ahdistuneisuutta. - - Miten mä selviän ja miten parisuhde kestää ja kaikkia kävi läpi”*.

Odotusaikaan sisältyi äideillä paljon valmistautumista tulevaan äitiyteen niin tiedonhaun kuin vertaistuen etsimisen kautta. Yhtenä keskeisenä kanavana niin odotusaikana kuin lapsen synnyttyä kullakin äidillä toimi Facebookin erilaiset keskusteluryhmät (**auttaja**). Kaikki kolme äitiä olivat odotusaikana liittyneet Facebookissa lapsen syntymäkuukauden tai -vuoden perusteella muodostettuun ryhmään. Näiden ryhmien kautta oli perustettu pienempiä ryhmiä, joissa keskustelua käytiin aktiivisesti. Ryhmien pääpaino oli jakamisessa ja vertaistuesssa: *”Sillon ku oli ensimmäinen lapsi kyseessä, ni se oli tosi tärkeätä, et sit sielt tuli tavallaan sellast, et muil oli samoi kokemuksii tai et jos ihan hirveesti vaikka stressas joku raskausvaiva tai pelkäs jotain asiaa, ni sieltä sai hyöin neuvoja ja tukee ja tsemppiä”* (Viola). Some yhteisön tarjoajana -tarinatyyppin äitien kerronnassa korostui äitien oma aktiivinen osallistuminen keskusteluun. Koska samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä ei ollut, löytyi mahdollisuus vuorovaikutukseen ja yhteenkuuluvuuden tunteen kokemiseen sosiaalisesta mediasta.

Odotusajan valmistautumisessa tärkeänä pidettiin sitä, että pystyi jo ennalta valmistautua esimerkiksi tulevaan synnytykseen, imetykseen ja vanhemmuuteen hakemalla tietoa. Koska omassa lähipiirissä ei ollut mahdollisuutta seurata vauvaperheen elämää, tarjosivat esimerkiksi blogit (**auttaja**) tähän mahdollisuuden: *”Olin ihan tosi uteliaana seuraamaan, et miten raskaus etenee ja millasta se on sit ku vauva syntyy. Synnytys kiinnosti tosi paljon ja synnytystarinat ja.. - Toki se mitä neuvolasta sai, ni kyllä sieltäki sai infoo, mutta ei sieltä saanu niitä toisten kokemuksia. Et kuitenki enemmän kiinnosti ne aidot toisten ihmisten kokemukset. Ni sitähän se some tarjos tosi paljon”* (Aurora). Myös blogien tarjoama tietous ja vinkit erilaisista vauvaperheen hankinnoista koettiin arvokkaana.

Valtava informaation määrä, mielipiteiden runsaus sekä kiiltokuvamaisena näyttäytyvä äitiys ja vauvaperheen arki (**vastustaja**) olivat toisaalta omiaan herättämään tuoreen äidin epävarmuuden ja riittämättömyyden tunteet. Vaikka erilaisiin Facebook-ryhmiin oli liitytty nimenomaan halusta saada lisää tietoa ja vertaistukea, koitui toisinaan näkemysten runsaus ennemminkin haasteeksi: *”Ku on sillon ollu joku ihme keskustelu ja sit sä mietit että no apua, et nonii, nyt mä oon tehny näin, et onks tää nyt sit ihan väärä ku toi ihminen sanoo, että näin ei saa tehdä. Tai että*

hänen mielestään nyt tehdään väärin. (Viola)” Tarinoista käy ilmi kulttuurisen mallitarinan läsnäolo muun muassa esimerkin kaltaisena ajatteluna, että olisi olemassa jokin yhdenmukainen totuus sen suhteen, miten vauvan kanssa tulee toimia.

Somevaikuttajina toimiessaan *Some yhteisön tarjoajana* – tarinatyyppin äidit saivat osakseen jatkuvaa kommentointia omaan äitiyteensä ja siihen liittyviin valintoihin liittyen. Vaikka pääasiassa kommentointi oli äitien mukaan hyvää ja rohkaisevaa, kokivat he ihmisten uskaltavan kasvokkaista kanssakäyntiä rohkeammin ilmaista myös eriäviä mielipiteitään. Koska muiden nähtävillä ja kommentoitavana oli oma äitiys, joka oli keskeinen osa heidän identiteettiään, oli negatiivinen kommentointi myös satuttanut äitejä: *”Mä pyörittelen niitä paljon mielesäni ja mä koen olevani välillä tosi huono äiti. Ja mä koen, että ne kommentit mitä joku on laittanu, et ne pitää paikkansa. Ja mä ajattelen hirveen usein itseäni niitten kautta, mitä jotkut muut on mulle sanonu” (Saana).*

Tietynlainen oman äitiyden arviointi ja vertaaminen muihin nousi tarinoissa esiin useaan otteeseen. Näissä esimerkeissä oli nähtävillä se, miten äitiyden kulttuurisen mallitarinan mukaisia hyvän äidin piirteitä uusinnettiin: *”Näkee muita äitejä ja ajattelee, et no noilla ei varmaan koskaan mee hermot. Mulla menee. Ku kattoo niiden täydellistä kuvaa, minkä some niistä antaa ja sitte ite ajattelee, et no mulla meni tänäänki viis kertaa hermo. Nyt mä oon varmaan paskin mutsi ikinä” (Saana).* Ajatus siitä, että hyvä äiti ei esimerkiksi koskaan menetä hermojaan tai seuraavan katkelman lailla ulkoilee lastensa kanssa säällä kuin säällä, aiheutti äideissä sekä riittämättömyyden että kateuden tunteita: *”Sit siel on ollu semmonen keskustelu, et minä ainaki menen millä vaan säällä ulos lasten kanssa. Nii sit se on siinä tilantees tuntunu tosi semmoselt ikävältä et okei, no minä olen nyt sit huonompi äiti, kun en ihan missä vaan tilanteessa jaksa mennä sinne ulos sitte sillon” (Viola).*

Äidit kertoivat muiden äitien viimeisteltyjen ja esteettisten some-tilien seuraamisen lisänneen omia odotuksia ja tuoneen äitiyteen myös tietynlaista suorittamista ja vertailua. Saana kertoi jossain vaiheessa tehneensä tietoista rajausta oman somenkäyttönsä suhteen suojellakseen itseään näiltä huonommuuden ja riittämättömyyden tunteilta: *”Mä liikaa katoin, mä liikaa vertasin itseäni muihin, ni*

mä mykistin tosi monet. Jotkut mä lopetin seuraamasta, mä seurasin enää vaan murto-osan ja mä aloin kiinnittää huomioni siihen, et mitä mä ite teen, et mitä mä haluan tehdä". Myös Aurora kuvasti kommentissaan tiedostaneensa somessa näyttäytyvän hyvän äidin mallin ja kertoi pohtineensa asiaa: "No ite aattelin sillai, että siinä joutuu tehdä aika paljon työtä sen oman äitiyden kanssa, että luotanko mä siihen, että mä oon ihan riittäväen hyvä äiti. Ja tiedän mikä mun lapselle on hyöäks".

Äideille yhtenä tärkeänä arvona oli rikkoa oman somekanavansa kautta tällaista liian siloteltua kuvaa äitiydestä kertomalla somessa myös huonommista päivistä: "Mä koen että on tärkeää puhuu äitiydestä ja vanhemmuudesta ja kaikesta avoimesti ja niin että jaetaan myös niit negatiivisii kokemuksi ja ettei se tavallaan oo vaan sitä sellasta sokerilla kuorrutettua ja kauniita kuvia"(Viola). Toisaalta Saana kertoi somevaikuttajana toimimisen mukana tulleen näkyvyyden myös kannustaneen siihen, että omat odotukset ja ihanteet äitiydestä oli helpompi toteuttaa: "Somen takia tulee myös tehtyä asioita, mitä välttämät normaalisti ei tulis. Tulee lähdettyy erilaisiin paikkoihin kuvaamaan, et hei mä saan someen kivan kuvan -- Mä nautin lasten kanssa siinä hetkessä, eikä se some oo se syy siellä. Mutta some on ehkä se, joka saa sen ajatuksen, et mä lähden sinne. Eli ilman somee mä olisin ehkä jopa enemmän kotihiiri".

Some yhteisön tarjoajana-tarinatyyppin äidit jakoivat tarinoissaan samankaltaisen juonenkulun muututtuaan vertaistuen hakijasta vertaistuen tarjoajaksi (**vastaanottaja**). Odotuksen ja erityisesti ensimmäisen lapsen vauvavuoden aikaan äidit kaipasivat vertaistukea ja sen seurauksena hakeutuivat erilaisiin keskusteluryhmiin sekä perustivat oman julkisen somekanavan. Toisen tai kolmannen lapsen synnyttyä ei tarve vertaistuelle ollut enää yhtä merkittävä ja äideille oli syntynyt halu saada itse olla antavana osapuolena: "Se somen merkitys oli, ei niinkään et minä saisin vertaistukea, vaan siinä ehkä ite halusi olla vertaistukena. Että se, et halusin jakaa niist omista ajatuksista ja kokemuksista, ku niitä oli siinä ehtiny kertymään ja tiesin miten tärkeetä se on. Ni mä näin sen semmosena hyöänä mahdollisuutena"(Aurora).

Some yhteisön tarjoajana-tarinatyyppin äideille some toimi myös itsensä toteuttamisen kanavana (**auttaja & vastaanottaja**). Tekstin tuottaminen omaan blogiin, kuvien ottaminen sekä ylipäättään oman tilin visuaalisen ilmeen luominen

antoivat äideille mahdollisuuden oman *luovan puolen toteuttamiseen*. Oma somekanava ja sen julkisuus haastoivat äitejä olemassa olevan luovuuden kehittämiseen: *”Varmasti oisin valokuvannu ilman instagramiaki omia lapsia, mutta ne mun valokuvat ois varmaan ollu enemmän sellasia nopeita räpsäsyjä, kun sitte Instagram on tehny sen, et sä otat sen ajan niille kuville. - - Et kyl se näkyvyys tuo sen, et sä annat sille myös aikaa, ku sä tiedät et siel on satoja ihmisiä, jotka kattoo sen, jotka näkee sen. Ni kyl se antaa motivaatiota. Paljon”* (Saana).

Somesta oli muodostunut osalle äideistä harrastus ja osalle jopa työ oman somekanavan kautta saatujen yhteistöiden myötä. Tällä tavalla äidit tietyllä tapaa myös haastoivat olemassa olevaa kulttuurista mallitarinaa, jossa äitiys ja työnteko nähdään toisensa poissulkevinä ja moralisoituina vaihtoehtoina. Oma somekanava antoi äideille mahdollisuuden työntekemiseen (koti)äitiyden ohella ja tarjosi näin myös kaivattua vastapainoa intensiiviselle äitiydelle. Yhteistä äideille oli se, että some oli keskeinen ja luonnollinen osa arkipäivää, joskin Aurora oli haastatteluhetkellä jo lopettanut oman bloginsa kirjoittamisen.

5.2 Some tuen mahdollistajana

Eevin tarina: *”Se oli tosi iso tuki se, että tiesi ettei oo yksin niitten asioitten kanssa”*

Eevin motiivina hakeutua sosiaalisen median erilaisten äitiysaiheisten ryhmien ja blogien pariin oli tarve etsiä vertaistukea. Sekä esikoisen odotusaika että vauvavuosi piti sisällään **haasteita (lähettäjä)**, joihin Eevi löysi somesta niin **blogien, vlogien** kuin erilaisten **Facebookin äitiysaiheisten ryhmien** kautta **vertaistukea ja konkreettisia neuvoja (auttaja)**. *”Liityin näihin kaikkiin koliikkiryhmiin mistä sai sitte apua siihen ja sit se oli tosi iso tuki se, että tiesi, ettei oo yksin niitten asioitten kanssa.”* Raskas ja haastava vauvavuosi herätti kateutta ja epäonnistumisen tunteita, kun somea seuratessa **toisten vauva-arki näyttäytyi useimmiten helppona ja ristiriidattomana (vastustaja)**. *”Oonko mä tehny jotain väärin, että niinkun meiän tää tilanne on tällanen ja sitte toisella toi onki ihan erilainen homma?”* Näihin tunteisiin ja niiden jakamiseen **Facebookin vertaistukiryhmä**, jossa **jäsenet jakoivat hyvin samankaltaisia kokemuksia (auttaja)**, oli korvaamaton apu. *”Kun oli niinkun niin todella väsyny. - - Ja sitte tavallaan huomaat sen, että sä et ole yksin. Ja jotenki sitte tämmösten tuntemattomien ihmisten sanat, että sä pärjäätkyllä ja et kaikki on ihan hyvin ja toi on ihan normaalia. - - Et vaikka ei oo ees tuntenu näitä ihmisiä niin sitte semmonen tietty yhteisöllisyyden tunne, että tästä selviää. Ja että se ei kestä loputtomiin kuitenkaa.”* Ajan myötä vertaistuen merkitys muuttui haasteista selviytymisen sijaan inspiraation etsimiseen. *”Ja sit tosiaan niitä ideoita paljon myös omaan arkeen. -- Seuraan myös tällasia jotka on oikeen urheilullisia ja paljon tekee lapsen kaa urheilujuttuja, ni sit tulee aina just oman lapsen kaa kokeiltua kaikkia näitä samanlaisia. Ja samoin joitain tämmösiä, jotka askartelee hyvin paljon, nii sitte heiän*

juttuja tulee testattua ja tehtyä oman lapsen kanssa.” Eevi kuvaili somen toimineen hänelle *valtavana voimavarana*. Somen avulla hän oli **jaksanut yli haasteiden (vastaanottaja)** ja toisaalta lapsen kasvettua isommaksi some oli tarjonnut mahdollisuuden **rentoutua ja inspiroitua (auttaja)** ja näin tukenut oman näköisen äitiyden toteutumista.

Some tuen mahdollistajana-tarinatyyppin äidit hakivat sosiaalisen median parista ennen kaikkea vertaistukea (**subjekti**). Kyseiseen tarinatyyppiin lukeutui kolmen äidin tarinat: Elisan, Veeran ja Eevin tarina. Näiden kolmen äidin tarinoita yhdistivät erilaiset omaan tai vauvan vointiin liittyvät haasteet joko odotusajana, vauvavuonna tai molempina (**lähettäjä**). Nämä erilaiset haasteet saivat äidit positioimaan tilanteensa erilaiseksi suhteessa muihin, kuten Elisa kuvaa tarinassaan: *”Mulla ei oikeestaan ollu yhtään semmosta äitiä [lähipiirissä], jolla ois ollu yhtä haastava lapsi”*.

Erilaisuuden kokemus kääntyi vahvaksi samuuden kokemukseksi, kun äidit löysivät esimerkiksi blogien ja Facebookin vertaistukiryhmien kautta ihmisiä, joiden kanssa ajatukset ja kokemukset olivat yhteneväisiä. Somen kautta saavutettu vertaistuki (**auttaja**) merkitsi äideille tunnetta siitä, etteivät he ole haasteidensa kanssa yksin ja toisaalta, että haasteet ovat todellisia ja niihin on joissain tapauksissa myös saatavilla apua. Myös toisten äitien kokemusten kuuleminen lohdutti ja rauhoitti: *”Se [vertaistukiryhmä] oli semmonen valtava voimavara jaksaa sitte sen arjen läpi niissä tilanteissa, ku vauva on huutanu ties miten kauan. Ja sit tavaltaan se tieto, että tämä on elämänvaihe, että tämä tulee jossain vaiheessa päätökseen, ni se toi sellasta lohtua aika paljon”* (Eevi).

Veera ja Eevi kertoivat liittyneensä spesifeihin vertaistukiryhmiin, joista saivat niin vertaistukea kuin neuvoja. Eevi mainitsee lisäksi odotusajalla seuranneensa erilaisia blogeja ja vlogeja (**auttaja**) sekä viestitelleensä myös yksityisesti näiden blogikirjoittajien kanssa vertaistukea saadakseen. Elisa kertoo sen sijaan hakeneensa vertaistukea laajemmin *”kenestä tahansa, sellasistakin jotka ei ollu ehkä kokenu tismalleen samankaltaista asiaa”*. Toisaalta Elisakin mainitsee yhtenä merkittävänä kokemuksenaan *vertaistuellisen viestittelyn (auttaja)* seuraamansa Instagram-bloggaajan kanssa, jolla oli kokemusta nimenomaan samankaltaisista haasteista kuin mitä Elisa oli käynyt oman lapsensa kanssa läpi.

Muiden äitien kiiltokuvamaiset tarinat vauva-arjesta (**vastustaja**), saivat oman tilanteen tuntumaan epänormaalilta: *”Ja kyl mä muistan myös kokeneeni jotain semmosia kateudenhetkiä, joissa joku äiti sanoo, että se [vauva] vaan syö ja nukkuu. Ku meillä oli niinku käytännös koko ajan joku ongelma”* (Elisa). Mahdollisuus vaihtaa ajatuksia samaa kokeneiden äitien kanssa lievittikin osaltaan niitä syyllisyyden tunteita, joita äidit erilaisen tilanteensa johdosta kokivat: *”Koska kyllä mä pystyn kääntämään myös sen tilanteen sellaseks, että se on jotenkin mun omaa syytä ja mä en oo tehny kaikkeen nyt. Vaikka vauval ei ollu mitään hätää ja ihan terve lapsi edelleenkin, mutta et jotenki mä koin siitä ihan valtavaa syyllisyyttä”* (Veera). Vertaistukiryhmissä käydyt keskustelut sekä erilaiset kahdenkeskiset viestittelyt somen välityksellä normalisoivat äitien tilannetta samalla vastustaen äitiyden kulttuurista mallitarinaa, johon eivät mahtuneet erilaiset haasteet tai äiti, joka ei selviydy itsenäisesti joka tilanteessa. Nämä ryhmät tarjosivat äideille kaivattua rehellistä puhetta, toisen kohtaamista ja keskinäistä avunantoa.

Elisa ja Veera olivat saaneet kokea äitiydessään myös niitä hetkiä, jolloin *”puhelin alko olla enemmän haittaava tekijä kuin tuki”*. Kaikkien kolmen äidin kuvailut esikoisen odotusajalta tai vauvavuodelta pitivät sisällään aktiivista tiedonhakuja, sosiaalisen median ryhmiin hakeutumista sekä yhteydenpitoa eri ihmisiin. Toisaalta äitien tarve tietää ja ottaa asioista selvää sai Veeran ja Elisan tarinoissa myös tietynlaisen yliotteen: *”Mä olin osannu karsia ne paikat, mut silti mä tein liikaa sitä tiedonhakuja. Ja sit se meni ihan paniikinomaseks toiminnaks välillä. Et mä aloin kehittämään kaikennäkösiä huolia siitä vauvasta, jotka ei ollu todellisia”* (Veera). Some tarjosi loputtomasti vastauksia ja näkemyksiä (**vastustaja**) äitien kysymyksiin ja huoliin, silloinkin kun niitä ei vielä ennen tietyn keskustelun lukemista ollut olemassa. Näissä hetkissä puolisoilla, läheisillä sekä esimerkiksi neuvolan työntekijällä oli tärkeä rooli *maan pinnalle palauttajana*, kuten äidit totesivat.

Some nähtiin ennen kaikkea hyödyllisenä kanavana ja apuna yhteydenpitoon, joka mahdollisti vertaistuen saamisen ja oman jaksamisen turvaamisen (**vastaanottaja**), mutta se ei missään vaiheessa korvannut täysin somen ulkopuolista kanssakäymistä. Vaikka aktiivinen vertaistuen hakeminen erinäisiin haasteisiin ei ollut äideille enää haastatteluhetkellä ajankohtaista, yhdisti kaikkia

Some tuen mahdollistajana-tarinatyyppin äitejä se, että he olivat löytäneet somen kautta sellaisen ihmisen tai ihmisiä elämään, joiden kanssa yhteydenpitoa jatkettiin yhä edelleen lasten kasvettua isommiksi. Puheenaiheet olivat siirtyneet odotuksen tai vauvavuoden haasteista myös muihin aiheisiin ja yhteydenpitoa tapahtui myös kasvokkaisena kanssakäymisenä: ”Oon laittanu sitte yksityisviestejäki, jos on niinku nähny [Fb:n keskusteluryhmissä] et jollain on hyvin samanlainen tilanne - ja sitte siitä vaihtanu enemmän ajatuksia ja sitte yhen ihmisen kanssa ollaan tosi läheisiä ystäviä nykyään. -- On löytäny ihan niinku todella sydänystävänki sieltä kautta” (Eevi).

Suunnattaessa katsetta enemmän vauvavuodesta haastateltavien äitien nykyhetkeen, oli vertaistuen tarve muuttunut haasteista selviytymisen sijaan lähinnä ideoiden ja inspiraation hakemiseen (**auttaja**) lapsiperhearjen keskelle. Keskeiseksi somekanavaksi oli vaihtunut Instagram, joka mahdollisti muiden lapsiperheiden arjen seuraamisen. Näitä tuntemattomien joko hyvin samankaltaisten tai toisaalta aivan päinvastaisten perheiden elämää seuraamalla ammennettiin vertaistuen lisäksi myös ideoita omaan arkeen (**vastaanottaja**): *”Mä hyvin paljon seuraan isojen perheiden ig-sivustoja. -- Et jos aattelen näitä isoja perheitä ni ehkä siin on myös sellanen, et kun joskus tuntuu, että mä en pärjää yhden kanssa, että miten toinen voi pärjätä kymmenen lapsen kanssa. Nii ehkä sitä haluaa jotenki ottaa sieltä jotain sellasia selviytymiskeinojakin, tai et miten niinku sen oman arjen sais toimimaan. Mutta toki on siin ihan viihdearvo” (Eevi).*

Äidit kuvasivat somen tarjoavan heille myös mahdollisuuden rentoutumiseen ja haaveiluun (**auttaja & vastaanottaja**): *”Siit on tullu itelle sellanen rentoutumiskeino, et vaikka jos on päiväuniaika, ni on kiva, et voi vaan maata sohvalla ja vaan selata ja vaik lukee jonku toisen ajatuksia, ja sit sitä kautta ehkä myös ite työstää jotain ajatuksia” (Elisa).* Veera kuvaili somen toimivan nimenomaan äitiyden vastapainona: *”Tällä hetkellä se [somen merkitys] ei niinkään liity äitiyteen. Mä haen sieltä sellasia omille haaveille katseltavia kuvia. -- Et se on vähän niinku sellanen mun ihan oma paikka. Niinkun Veeran paikka. Ei äiti-Veeran paikka”. Somen hyödyntäminen muuhun kuin äitiyteen liittyvään tematiikkaan haluttiin jossain määrin pitää kuitenkin edellisen esimerkin lailla erillään äitiydestä.*

Vaikka vauvavuodet ja sen haasteet selätettyä somesta haluttiin hakea myös aivan muuta kuin lapsiin tai äitiyteen liittyvää sisältöä, herätti se äideissä jossain määrin syyllisyyttä silloin, kun omat tarpeet laitettiin lapsen tarpeiden edelle: *”Ehkä välillä tulee sit sellasia, että tekis mieli seurata [somea] mut sitte lapsi haluaisi leikkiä ja niinku olla sillee kiinni. Sit siin tulee sellanen, et ku äiti haluais nyt täällä vähän somettaa ja kattoo vähän näitä asioita. -- Ja sitte jotenki sen kanssa saa vähän painiskella, et oonko mä nyt siel somessa vai väritäkö mä näitä Ryhmä hau-ku-via”* (Eevi). Tällaisissa hetkissä äidit joutuivat kamppailemaan omien ja lastensa tarpeiden ristiaallokossa sekä pohtimaan sitä, millaisia äitejä he haluavat olla esimerkiksi suhteessa äitiyden kulttuuriseen mallitarinaan, jossa perinteisesti äidin omat tarpeet tulevat usein sivuutetuiksi.

5.3 Some mahdollisena uhkana

Riian tarina: *”Koska se [äitiys] on itelle niin iso ja tärkeä ja herkkä asia - - ni haluaa olla tosi tarkkana et mistä sitten ammentaa”*

Riian tarinasta huokuu hänen **tapansa suhtautua asioihin kriittisesti (subjekti)** ja tarve kyetä perustelemaan omat valinnat. *”No raskausaikana mä otin tän koko sosiaalisen median touhun jotenki tulevana äitinä ja odottajana aika tiedostavasti ja ajattelin tiedostavan kriittisesti - - tuli reflektoitua koko sitä äitiyttä ja kaikkea aika syvällisestikki. Ku jotenki se kynnyks vaikka siihen [omien kuvien ja tekstien] julkasemiseen oli aika iso, et aina mietti, et no mitä tää viestii ja mitä mä oikeesti aattelen ja mitä muut aattelee ja mitä mä aattelen siitä et muut aattelee. Et välitäkö mä siitä ja tämmösiä”*. Riian omat kokemukset **somen negatiivisista vaikutuksista hänen elämässään (lähettäjä)**, ajoi tarpeeseen rajata ja arvioida omaa somenkäyttöä. *”Välillä se meni tosi huonoks. Semmoseks vaan, et ei ollu ite läsnä. Ni sitte mä halusin ryhdistäytyä ja mä poistin instagramin. - - Kertakaikkiaan niinku ne riippuvuusoireet siinä niinku ensimmäiset päivät. Että meni niinku siihen puhelimelle ja alko jo näppäilee sitä auki ennen ku ees tajuskaan. Oli kyllä todella nöyrää se itsestään huomata”*. Riia oli esikoisen odotuksen kohdalla liittynyt samana vuonna lastaan odottavien äitien Facebook-ryhmään saadakseen lisää tietoa ja vertaistukea uuteen elämänvaiheeseen. Alkuun positiivishenkisenä näyttänyt äitien yhteinen odotus ja sen jakaminen kyseisessä Facebook-ryhmässä alkoi kuitenkin odotusajan jakamisen siirryttyä äitiyden ja vauvaperhearjen jakamiseen tuntua Riista enemmän taakalta kuin voimavaralta. *”Mä huomasin et se ilmapiiri siinä vaihees jotenki, tai ainaki mun kokemus siit ilmapiiirist muuttu just enemmän semmoseks negatiiviseks mikä vastas sitä mun ennako-oletusta siitä. Että sit se lähti semmoseen vertailuun tai syyllistymiseen ja syyllistämiseen paljon enemmän sit se keskustelu siellä”*. **Tiedon ja näkemysten runsaus (vastustaja)** tuli esiin siinä vaiheessa, kun kaikille hämmäntävänä näyttänyt raskausaika ja yhteinen ihmettely vaihtuikin siihen, että vauvan synnyttyä ryhmän äidit alkoivat tuoda vahvastikin omia eriäviä näkemyksiään vauvan hoitoon liittyen esiin. *”Sit mä huomasin myös, että se loi semmosii ongelmia mitä ei ois ollu. Tai ite niinku*

*huomas, et semmosta turhaa epävarmuutta tai sit jopa semmosia, että turhaa huolta. Et kaikki oli hyvin, mut sitte ku alko lukee, ni alkoki epäilemään tai alko syyllistymään jostain". Arjen voimavarana Riia näki somen tarjoaman mahdollisuuden luoda ystävien kesken suljettuja äitiryhmiä eli **tutuista äideistä koostuvia WhatsApp-ryhmiä (auttaja)**, joissa oli mahdollista luotettavasti ja aidosti vaihtaa ajatuksia ja pohdintoja äitiydestä. Riia näki myös **ystävien Instagram-tilien seuraamisen (auttaja)** tuntemattomien äitien tilien seuraamista parempana vaihtoehtona itselleen. Oman äitiyden työstämisen lisäksi Riia arvosti somen tarjoamaa mahdollisuutta tietynlaiseen äitiyden vastapainoon (**auttaja**). "Ku mä meen instagramiin ni mä meen pakoon sitä mun todellisuutta. Ja sit mä en haluu nähä siellä kenenkään muitten pyykkivuoria tai kakkavaippoja tai uhmaikäisiä lapsia." Aito ja vastavuoroinen jakaminen somessa antoi Riialle **varmuutta ja luottamusta omaan äitiyteen (vastaanottaja)**.*

Some mahdollisena uhkana- tarinatyypin äitejä yhdisti tarinoista välittyvä kriittinen ja pohdiskelleva asenne (**subjekti**). Tähän tarinatyyppiin lukeutui kahden äidin tarinat: Annin ja Riian. Kriittisyys somea kohtaan kumpusi muun muassa nöyrytymisestä sen äärellä, miten some ja sen koukuttavuus (**lähettäjä**) olivat vieneet mukanaan. Herääminen somen riippuvuutta aiheuttavalle vaikutukselle oli ajanut äitejä vahvempaan kriittisyyteen ja toisaalta tarpeeseen suojella omia lapsia somen negatiivisilta vaikutuksilta: "Kamalinta on se, että ku nehän koukuttaa jossain määrin ja näin. Ni sitte ku oma lapsi sanoo aina sillon tällön, et voitko ottaa sen kännykän pois ja vaikka kattoo mua" (Anni). Annin ja Riian tarinoissa oli läsnä tietynlainen inhimillisyys ja toisaalta sen hyväksyminen. Molemmat äidit kertoivat rohkean avoimesti myös omista epäonnistumisistaan, vailla pelkoa siitä, että heidän pääsanomansa, halu toimia oikein ja viisaasti niin itseään kuin lapsiaan kohtaan, kärsisi omat heikkoudet tunnustamalla.

Sekä Riian että Annin tarinasta välittyvä halu olla vaikuttamassa siihen, mistä ammentavat eväitä omaan äitiyteensä. Molemmat kuvaavat tarinoissaan hetkiä, jolloin he ovat tunnistaneeet itsessään esimerkiksi tietyn keskustelun tai tuntemattoman äidin seuraamisen aiheuttaneen heille tarpeetonta huolta tai ahdistusta ja tehneet konkreettisia toimia näiden somen negatiivisten vaikutusten (**lähettäjä**) ehkäisemiseksi: "Miks eroskin niistä ryhmistä, ni huomas et kyllähän niinku niitä lukiessa sitte alko tulla enemmän semmonen tympee filis, ku jotenki hyvä ja voimaantunu olo" (Anni). Tietyistä ryhmistä poistuminen ja vain tuttujen seuraaminen Instagramissa olivat Annille ja Riialle keinoja valikoida seurattavikseen

vain ne, joilla näki olevan positiivinen vaikutus omaan mieleen ja äitiyteen: *”Nii sitte jotenki blokkaa, niinku koittaa, että nyt mä en jatka tätä itseni ryöpytystä tästä, vaan lopetan tämän katsomisen ja seuraamisen ja suojelee itseensä”* (Riia).

Molempien naisten oma lähipiiri ja erityisesti ystävät (**auttaja**) nousivat tärkeään rooliin heidän tarinoissaan. Silloin, kun sosiaalista mediaa hyödynnettiin omien ystävien keskinäiseen yhteydenpitoon, äidit näkivät sosiaalisen median mahdollisuutena. Sekä Riialla että Annilla oli molemmilla keskeisessä roolissa suljetut äitien keskinäiset WhatsApp-ryhmät (**auttaja**), jotka koostuivat omista ystäväverkostoista. Näissä ryhmissä äitiyden ja lapsiperhearjen jakaminen nähtiin turvallisena ja tärkeänä arjen voimavarana: *”Kolme naista yhteensä, ne on parhaimpia ystäviäki -- Niitten kanssa aika usein WhatsAppissaki jaellaan. Koska sillon ku ollaan pihalla lasten kaa, ni ei kerkee ikinä jutella. Siinä mieles se WhatsApp-ryhmä niitten kanssa on kyllä ehkä äitiyden suhteen kaikkein merkittävin. Et siellä tosi paljon tulee jaettua ajatuksia lasten suhteen”* (Anni).

Riia kertoi äitiytensä varrella pohtineensa sitä, haluaako käyttää aikaansa somessa vai oman perheensä parissa: *”Alko miettii, et mitä mä haluan elämältä. Laitanko mä ajan jonku semmosten ihmisten seuraamiseen ketä mä en tunne? Ja mä alan miettimään tavallaan semmosten ihmisten ajatuksia. Ni sen mä sitte halusin rajata pois ja niinku ensisijaisesti olla omille lapsille läsnä”*. Oma ystäväpiiri koettiin ympäristönä, jossa ei tarvinnut kokea tulevaisuutta arvostelluksi äitinä vaan siinä rohkaistiin jokaista tekemään omalla tavallaan. Ystävien tuki ja hyväksyvä ilmapiiri rohkaisi Annia pysymään omien valintojensa takana huolimatta eriävistä ajatus- ja toimintamalleista: *”Itselleni se hyövä ystäväpiiri on vaikuttanu siihen, et ei tarvi niin pitää jotain tuntematonta ruudun takana jotenki absoluuttisena totuutena sen sanomisia”*.

Äidit näkivät somen uhkana nimenomaan silloin, kun tuntemattomien äitien kiiltokuvamaiset päivitykset lapsiperhearjesta (**vastustaja**) aiheuttivat itselle riittämättömyyden kokemusta tai epävarmuutta omien valintojen suhteen. Anni kertoo kauniiden Instagram-tilien seuraamisen aiheuttaneen toisinaan tyytymättömyyttä: *”Vaikka sitä näin tietosesti ei jotenki ime semmosta ajatusta, et meilläki pitäis olla aina noin siistiä ja kaunista, niin mä kuitenkin ehkä huomaan välillä ajattelevani, et voi harmi, ku meillä ei oo kaikki noin seesteistä ja tällästä”*. Tuttujen seuraaminen oli

Riian mukaan helpompaa: *"Onneks mä myös tunnen sen niitten elämän toisen puolen, ni sit mä kestän sen niitten kauniin Insta-kuvan sitä kautta"*. Äitiyden kulttuurinen mallitarina konkretisoituu tietyllä tapaa kaikissa tarinatyypeissä näinä täydellisinä kuvina, joita äidit somessa jakavat. Kyseinen ilmiö sai *Some mahdollisena uhkana-* tarinatyyppin äidit kokemaan epävarmuutta ja riittämättömyyttä äiteinä, silloin kun oman äitiysidentiteetin peilauspintana olivat ainoastaan nämä tuntemattomien kuvat.

Sekä Annilla että Riialla oli kokemusta Facebookin samaan aikaan odottaville äideille perustetuista ryhmistä. Odotusaikaan äidit olivat kokeneet ryhmän myönteisenä vertaistukena ja tiedonlähteenä, mutta ryhmien muututtua *"odotusryhmistä äitiysryhmiksi"* molempien äitien kokemus oli, että ryhmässä äitien keskinäinen vertailu ja näkemuserot alkoivat varjostaa ryhmän alun perin hyvää ja kannustavaa ilmapiiriä. Anni ei kertomansa mukaan odotusaikana vielä tajunnutkaan, että *"minkälainen maailma sellanen someäitiys voikin olla pahimmillaan"*. Tietynlainen kiiltokuvaäitiys (**vastustaja**), ajatus siitä, että on olemassa hyviä ja huonoja äitejä sekä oikeita ja vääriä tapoja toimia, oli ryhmässä läsnä. Tämän kaltaisen mustavalkoinen ajattelu sai tuoreet ja epävarmat äidit puolustamaan omia näkemyksiään ja välillä kärkkäästikin ottamaan kantaa muiden toisenlaiseen tapaan toimia. Riia kuvasi ryhmässä käydyn keskustelun johtaneen *"vääränlaiseen vertailuun, mikä johtaa riittämättömyyteen, jota saa äitinä ihan tarpeeks muutenki elää läpi. - - Huomas, et asia mikä tuntu itelle vaikka luonnolliselta ja hyvältä, mut sit ku sieltä lukiki jonku kommentin johonki liittyen, ni sit se sai itteni epävarmaks"*.

Riia kertoo tarinassaan halusta luoda ja rakentaa omaa äitiyttään ympäristössä, jossa on tilaa rehellisyydelle ja avoimuudelle sekä toisen aidolle kohtaamiselle: *"Tosi semmosia niinku herkkiiki ja tosi väsyneitä ja jopa synkkiiki ajatuksia siel [suljetussa WhatsApp-ryhmässä] ihmiset sai jakaa ja ihan tietoa jaettiin ja sitten tunteita ja vertaistukea ja iloja ja suruja - -mä koitan niinku todellakin ammentaa ja iloita, kanssailoita ja kanssasurra. Ja rohkasta sitte toisia äitejä, jotka vaikka on sillee aaah, mä en oo nukkunu tänään yhtään"* (Riia). Vanhemmuuden jakaminen ryhmässä, joissa sai olla oma itsensä vahvuuksineen ja heikkouksineen antoi sekä Riialle että Annille varmuutta ja luottamusta omaan äitiyteen (**vastaanottaja**).

Voimauttavan äitien keskinäisen jakamisen lisäksi äidit kuitenkin hakivat sosiaalisesta mediasta myös vastapainoa äitiyteen (**auttaja**). Elämäntilanteessa, jossa arki pyöri pitkälti lasten ja heidän hoitamisensa ympärillä, tarjosi some eräänlaisen pakopaikan ja hengähdysketken äideille. Annille se tarkoitti inspiraation hakemista tai haaveilua. Riialle kaivattu pakopaikka oli sellaisen sisällön seuraaminen, joka poikkesi omasta arjesta: *”Ja sit mä en haluu nähä siellä kenenkään muitten pyykkivuoria tai kakkavaippoja tai uhmaikäisiä lapsia. Et mä haluun välillä sit jotain ihan muuta. Mä haluun niitä zen-sisustuksia ja lattekahvihetkiä mitä mulla ittellä ei oo”*. Äitiydestä kaivattiin myös taukoa ja some tarjosi siihen helpon ja paikkaan sitomattoman väylän.

6 POHDINTA

6.1 Tarinoita yhdistävät tekijät

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää narratiivisin menetelmin, millainen merkitys sosiaalisella medially on osana äitiyttä ja sen rakentumista. Keräämäni haastatteluaineisto piti sisällään kahdeksan eri naisen haastattelukertomukset, joissa he kertoivat omasta äitiyden polustaan ja sosiaalisen median merkityksestä osana sitä. Greimasin aktanttianalyysiä hyödyntäen aineistosta oli löydettävissä kolme erilaista tarinatyyppiä, jotka erosivat toisistaan juonta kantavien voimien eli aktanttien suhteen. Tarinatyyppit nimettiin niiden keskeisimmän sanoman mukaan: *Some yhteisön tarjoajana*, *Some tuen mahdollistajana* ja *Some mahdollisena uhkana*.

Kaiken kaikkiaan sosiaalisen median käyttö tarjosi laajan peilauspinnan äideille oman näköisen äitiyden rakennuksen tueksi. Tämä peilauspinta oli sekä muokannut että vahvistanut sitä rakentuvaa äitiysidentiteettiä, jota jokainen äiti oman äitiytensä matkalla hiljalleen muodostaa. Toisaalta sosiaalisen median tarjoilema loputon määrä erilaisia näkemyksiä ja tapoja olla äiti oli saanut äidit epäilemään omaa riittävyttään ja pärjäävyyttään äitinä. Näin ollen tämän tutkimuksen tulokset yhtyvät Bergin (2008), Sevönin (2011) sekä Lehdon (2020) tutkimustuloksiin sen suhteen, että äitiyden kulttuurisella mallitarinalla on valtaa vaikuttaa yksilön kokemuksiin ja tulkintoihin suhteessa omaan äitiyteen ja sen rakentumiseen.

Analyysin perusteella löydetty kolme eri tarinatyyppiä pitivät sisällään paljon samankaltaisuutta sen suhteen, millainen merkitys sosiaaliselle medially annettiin osana äitiyttä. Vertaistuki oli yksi niistä merkityksistä, jonka jokainen äiti mainitsi haastattelussaan. Aiemmin yhteisöllisyyden kaipuu oli yksi suurimmista äitien jaksamiseen liittyvistä ongelmista (Rotkirch & Saloheimo 2012, 72). Sosiaalinen media on kuitenkin esimerkiksi erilaisten äitiryhmien muodossa tarjonnut uudenlaisen tavan verkostoitua ja kokea yhteisöllisyyttä. Kaikki haastat-

telemani äidit olivat hyödyntäneet erilaisia Facebookin tarjoamia odotus- ja äitiysaiheisia ryhmiä, jotka myös Drentea ja Moren-Cross (2005) sekä Johnson (2014) mainitsevat äideille luonteviksi vertaistuen saamisen kanaviksi. Kuten Chalkenin ja Andersonin (2017) tutkimuksessa, myös omassa aineistossani äidit kertoivat sosiaalisen median tarjoaman mahdollisuuden pitää helposti yhteyttä omiin ystäviin ja perheenjäseniin myös tärkeänä vertaistuen muotona.

Toinen yhteinen tekijä, joka oli tunnistettavissa kaikissa kolmessa eri tarinatyypissä, oli äitiyden kulttuurinen mallitarina äitien tarinoiden vastustajana. Omannäköisen äitiyden rakentaminen ei ollut täysin mutkatonta, vaan äitiyden kerronnallista rakentumista tarinoissa leimasi äitiyden kulttuurinen mallitarina ja itsen hyväksyminen sitä vasten. Jokainen haastateltavista äideistä tunnisti äitiytensä varrelta niitä hetkiä, jolloin sosiaalisen median käyttö oli tuonut mukanaan niin epävarmuuden kuin riittämättömyyden tunteita. Sekä Warner (2010), että Berg (2008) puhuvat siitä, miten kulttuurillemme on tunnusomaista moralisoida äitiydessä tehtyjä valintoja ja mitata niillä äitinä onnistumista. Kyseisestä ilmiöstä puhuivat myös haastattelemani äidit.

Useimmilla äideistä oli kokemusta Facebookin äitiryhmistä, joissa näkemysten ja neuvojen runsaus oli aiheuttanut epävarmuutta omia tekemiään valintoja kohtaan. Useimmiten äitiyden valintojen moralisointi ei kuitenkaan tapahtunut aineistossani Lawsonin (2013) kuvaileman kaltaisena äitien keskinäisenä kamppailuna, vaan pikemminkin äidin henkilökohtaisena kamppailuna, jota hän kävi omien odotustensa, ihanteidensa sekä riittävyytensä kanssa. Tätä kamppailua vaikeutti se valtava ja osin ristiriitainenkin informaation määrä, jota sosiaalinen media tarjoi niin tekstien kuin kuvien muodossa, yhdistettynä haluun toimia mahdollisimman hyvänä äitinä omalle lapselleen.

Tätä henkilökohtaista kamppailua kuvastaa kenties parhaiten riittämättömyyden tunne, joka nousee omien odotusten sekä todellisuuden välisestä kiihlusta (Janhunen & Saloheimo 2012, 46). Jos oman äitiyden peilauspintana toimii ainoastaan sosiaalinen media, on vaarana, että näkemys äitiydestä muodostuu hyvin vaativaksi ja täydellisyyttä hipovaksi. Se, millainen näkemys meillä on äi-

tiydestä, muuntuu helposti myös niiksi odotuksiksi, joita itseemme äiteinä kohdistamme (Cacciatore & Janhunen 2012, 14). Koska sosiaalisen median luonteeseen kuuluu, että käyttäjä paljastaa vain haluamansa osan itsestään tuottamansa sisällön muodossa (Carr & Hayes 2015, 50), on käyttäjänä tärkeä tiedostaa, ettei tämä ole koko totuus, vaan äitiyteen kuuluu myös paljon sellaista, jota sosiaalisessa mediassa ei välttämättä tuoda esiin.

Kolmas kaikkia tarinatyyppisiä yhdistävä tekijä oli sosiaalisen median merkitys äitiyden vastapainona, joka nousi esiin myös Gibsonin ja Hansonin (2013) tutkimuksessa. Tutkimukseni äidit hyödynsivät sosiaalista mediaa muun muassa rentoutumiseen, ideoiden etsimiseen sekä itsensä toteuttamiseen. Äitiyden vastapainon hakeminen sosiaalisesta mediasta voidaan nähdä myös eräänlaisena äitiyden kulttuurisen mallitarinan vastustamisena. Tutkimukseni äidit neuvottelivat siitä äitiyden ideaalista, johon liittyy vahva omistautuminen vain äitiydelle (Hays 1996) kertomalla kokemuksiaan tämän kaltaisen vastapainon tärkeydestä ja toisaalta niistä syyllisyyden tunteista, joita oman ajan ottamisesta heräsi. Tiettyllä tapaa sosiaalisen median merkitys rentouttajana ja viihdyttäjänä haluttiin pitää myös omasta äitiydestä erillään. Voisiko kuitenkin ajatella äitien rentoutumisen ja haaveilun olevan nimenomaan tärkeä osa äitiyttä, koska äidin hyvinvointi on yhteydessä myös lasten hyvinvointiin?

6.2 Kolme eri tarinatyyppiä

Keskeisenä erottavana tekijänä tarinoissa oli tarinoiden lähettäjä, jonka pohjalta myös kolme eri tarinatyyppiä syntyivät. Tutkimuksessani olin kiinnostunut nimenomaan äitiyden polusta, siitä matkasta, jota äidit olivat kulkeneet esikoisensa odotusajalta tähän päivään. Tarinoiden lähettäjä – tietty vaihe, kokemus tai tunne – muodosti jokaisesta tarinasta uniikin ja antoi sosiaaliselle medialle omanlaisensa merkityksen jokaisen äidin omalla polulla. Lehdon (2020, 63) mukaan erilaiset kokemukset ja vaiheet muokkaavat niin arvomaailmaa kuin yksilöä ihmisenä. Aktanttimallin avulla pyrin hahmottamaan jokaisen tarinan kohdalla näitä vaihteita ja kokemuksia, joita tarkastelemalla saatiin lisää ymmärrystä siitä,

miksi sosiaalinen media näyttäytyi kullekin äidille merkityksellisenä ja millä tavalla.

Some yhteisön tarjoajana -tarinoissa lähettäjänä toimi ulkopuolisuuden kokemus. Kyseisen tarinatyypin nuorilla äideillä ei ollut samassa elämäntilanteessa olevia ystäviä, joiden kanssa äitiyteen liittyviä tuntemuksia jakaa. Näille äideille sosiaalisen median merkitys omassa äitiydessä oli ollut valtavan suuri, sillä se mahdollisti vertaistuen saamisen sekä jakamisen samanhenkisten vertaisten seurassa. Sosiaalisen median kautta solmitut kontaktit muodostuivat siksi peilauspinnaksi, jota vasten kyseisen tarinatyypin äidit omaa äitiyttään rakensivat. Äidit kirjoittivat ja kuvasivat myös kukin omaa blogiaan, ja sen kautta saatu yleisö toimi äideille merkittävänä yhteisönä. Sekä McDaniel, Coyne ja Holmes (2011) että Friedman (2013, 11–12) puhuvat samasta ilmiöstä blogien antaessa äideille tunteen laajennetusta perheestä sekä edistäessä äitien osallisuutta. Hyden (2010, 33) toteaa oman elämäntarinan kertomisen auttavan yksilöä oman elämäntarinan tai elämäntapahtumien jäsentämisessä. Kyseinen vaikutus näkyi omassa aineistossani siinä, miten äidit kuvailivat oman blogin tuottamisen olevan eräänlaista ajatusten koostamista tai terapiaa.

Parhaimmillaan blogin pitäminen voi tukea erityisesti esikoisäidin hyvinvointia juuri yhteisöllisyyden myötä (McDaniel, Coyne & Holmes 2011). *Some yhteisön tarjoajana* -tarinoissa tämä oli vahvasti nähtävillä, mutta useat esimerkit kuvastivat myös päinvastaista vaikutusta blogin myötä heränneiden epävarmuuden ja riittämättömyyden tunteiden muodossa. Vaikka media voidaan nähdä myös perinteisen äitiyden kulttuurisen mallitarinan haastajana (Berg 2008), oli aineistosta havaittavissa se, miten mallitarina yhä elää ja vaikuttaa sosiaalisen median parissa. Visuaalisen kommunikaation (Ehrlén & Villi 2020, 11) myötä ovat kuvat muodostuneet yhdenlaiseksi äitiyden kulttuurisen mallitarinan viestinviejäksi tekstien ohella. *Some yhteisön tarjoajana* -tarinatyypin äidit kertoivat osittain myös ristiriitaista viestiä siitä, miten he toisaalta halusivat vastustaa tällaista mallitarinan uusintamista kertomalla rehellisesti myös äitiyden varjopuolista ja haastavuudesta. Samaan aikaan oma näkyvyys kannusti otta-

maan yhä kauniimpia kuvia ja viemään omia lapsia paikkoihin, joissa oli mahdollisimman otollista saada hyviä kuvia. Rakennettiinko tässä jotain sellaista kuvaa äitiydestä, jota ilman näkyvyyttä ja seuraajia ei olisi olemassa?

Some tuen mahdollistajana -tarinoissa lähettäjänä oli haastava vauvavuosi. Kyseisen tarinatyypin äidit olivat hakeutuneet Facebookin kautta tiettyihin vertaistukiryhmiin ja saaneet tätä kautta merkittävän avun tilanteeseensa niin tiedon kuin vertaistuen muodossa. Gibson ja Hanson (2013, 316–317) toteavat tutkimuksessaan, että lapsen terveydelliset haasteet lisäsivät esikoisäidin riskiä eristäytyä sosiaalisista kontakteista, mutta jaksamista tuki nimenomaan sosiaalisen median erilaiset vertaistukiryhmät sekä mahdollisuus etsiä ja saada nopeasti tietoa eri ongelmiin. Tämän kaltaisten vertaistukiryhmien, joissa äidit tukevat toisiaan ja jakavat neuvojaan positiivisessa hengessä, voidaan ajatella olevan kulttuurisen mallitarinan ja siihen liittyvän itsenäisen suoriutumisen ihanteen (Rotkirch 2014, 48) vastustamista.

Some mahdollisena uhkana - tarinatyypin erosi edellisistä tarinatyypeistä siinä mielessä, että näistä tarinoista välittyi vahva kriittisyys sosiaalista mediaa kohtaan. Äidit kertoivat myös sosiaalisen median hyvistä puolista ja siitä, miten se oli toiminut merkityksellisenä osana heidän äitiyttään, mutta näissä esimerkeissä korostui sosiaalisen median välineellinen arvo. Äidit käyttivät sosiaalista mediaa ja sen eri kanavia lähinnä omien tuttujensa seuraamiseen sekä yhteydenpitoon heidän kanssaan. Äitien kriittisyys kumpusi sosiaalisen median parissa koetuista negatiivisista seurauksista, jotka toimivat myös tarinoiden lähettäjänä. Sosiaalisen median riippuvuutta aiheuttava vaikutus sekä muun muassa eri äitiryhmissä heränneet epävarmuuden ja riittämättömyyden tunteet olivat saaneet äidit suhtautumaan kriittisesti somea kohtaan sekä rajaamaan omaa somen käyttöään.

6.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Arvioin oman tutkimukseni luotettavuutta Heikkisen (2018, 184–186) ehdottamien periaatteiden mukaisesti perinteisten validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden sijaan. Koska tutkimukseni pohjautuu näkemykseen siitä, että ihminen muodostaa itse sosiaalisen todellisuutensa, tarvitaan luotettavuuden arviointiin käsitteet, jotka arvioivat tulkinnallista prosessia pysyvän totuuden sijaan. Tutkimuksen validointiperiaatteet ovat 1) historiallisen jatkuvuuden periaate, 2) refleksiivisyyden periaate, 3) dialektisuuden periaate, 4) toimivuuden periaate sekä 5) havahduttavuuden periaate (Heikkinen 2018, 185). Nämä osatekijät yhdessä osittain limittyenkin muodostavat kokonaisuuden, jonka perusteella tutkimuksen laatua voidaan arvioida (Heikkinen & Syrjälä 2006, 149).

Historiallisen jatkuvuuden periaatteella arvioidaan kertomuksen ajallisia ja paikallisia yhteyksiä. Lukijalle tulisi tarjota mahdollisuus peilata yksilöllisiä tarinoita isompaan kulttuuriseen tarinavarantoon sekä mahdollistaa tapahtumien syy-seurausketjujen seuraaminen. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 150–151.) Pysin tutkimukseni taustateoriassa avaamaan sitä, mistä äitiyden kulttuurisessa mallitarinassa on kyse, jotta lukija kykenee paremmin hahmottamaan sen prosessin, jota äidit käyvät läpi muodostaessaan omaa äitiyden identiteettiään. Sekä kulttuurinen mallitarina taustalla että aktanttimallin avulla avatut eri tarinatyyppeiden aktantit tarjoavat lukijalle mahdollisuuden mainittuun syy-seuraussuhteiden pohjimiseen. Tämän lisäksi sosiaalinen media aikamme keskiössä ja sen ominaispiirteiden hahmottaminen taustateoriassa ovat tärkeitä peilauspintoja tarinoita tarkastellessa.

Refleksiivisyyttä pohdittaessa huomioidaan tutkijan omat ymmärtämisyhteydet suhteessa tutkittavaan kohteeseen. Oman roolin sekä omien tutkimuksen rinnalla käymien prosessien reflektointi pyrkii tietynlaiseen läpinäkyvyyteen, jotta lukijan on mahdollista arvioida tutkimusta ja sen luotettavuutta. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 152–154.) Tässä tutkimuksessa olen johdannosta lähtien pyrkinyt avaamaan sitä maisemaa, jota vasten esimerkiksi haastateltavieni tarinoita tulkitsen. Oma maisemaani värittävät ennen kaikkea se, että olen itse kolmen pienen lapsen äiti sekä kokemukseni varhaiskasvatuksen maailmasta oman ammattini puolesta. Haluaisin ajatella, että oma tietämiseni aiheesta antaa

kykyä ymmärtää yhä syvällisemmin aihetta mielekkäällä tavalla, mutta jossain määrin oma esiymmärrykseni voi myös kaventaa tekemiäni tulkintoja. Ajattelen, että koronaepidemian tuoma viivästys tutkimukseni suhteen on kuitenkin ollut puolellani. Pitkällä aikajänteellä tehty tutkimus on tarjonnut minulle useamman kerran mahdollisuuden tarkastella aineistoani ikään kuin uusin silmin.

Dialektisuus viittaa tutkimusprosessin vuorovaikutteisuuteen ja siihen konstruointiprosessiin, jota tutkija on yhdessä toisten kanssa käynyt läpi. Koska sosiaalinen todellisuus rakentuu keskusteluiden kautta, on olennaista, että tutkimusraportista käy ilmi tämä moniäänisyys. Tutkimuksen tulee antaa tilaa erilaisille ja ristiriitaisillekin äänille sekä tulkinnoille. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 154–155.) Haastatteluaineiston jakaminen kolmeen eri tarinatyyppeihin pyrkii osaltaan tarjoamaan näitä erilaisia kaukupohjia lukijalleen oman tarinansa tulkitsemiseen. Samaan aikaan tiedostan tutkijana sen, että osa äänistä katoaa niputtaessani yksittäisiä, arvokkaita tarinoita yhteen. Olen tutkijana hyödyntänyt niin läheisiäni, opiskelutovereitani kuin ohjaajiani tarkastellakseni omia tulkintojani, jotta kykenisin parhaalla mahdollisella tavalla kunnioittamaan jokaista tutkittavaani, joka on antanut oman tarinansa käyttöni tähän tutkimukseen.

Toimivuus arvioi tutkimuksen hyödyllisyyttä ja käyttökelpoisuutta. Myös toimintatapojen oikeudenmukaisuutta ja eettisyyttä tulee arvioida osana toimivuutta. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 155–156.) Kahta jälkimmäistä olen avannut enemmän jo tutkimukseni metodiosassa. Tutkimuksen käyttökelpoisuutta on kuitenkin haastavaa etukäteen arvioida. Myönnän pohtineeni tutkimukseni ensimmäiset kaksi vuotta itsekin, mitä hyötyä on narratiivisesta tutkimuksesta. Siinä vaiheessa en kuitenkaan ymmärtänyt vielä sitä, etten ole tarjoilemassa lukijalleni lopullista totuutta, vaan ennen kaikkea olen herättämässä lukijassa uusia ajatuksia ja virittämässä hedelmällistä keskustelua, kuten Heikkinen ja Syrjälä (2006, 154) tekstissään osuvasti toteavat. Itselleni tämän tutkimuksen tekeminen on tarjonnut lisää ymmärrystä.

Matkan alussa koko narratiivisuus aiheena oli minulle melko vieras. Toisaalta olen aina rakastanut tarinoita, keskusteluja sekä pohdintoja ihmisten kanssa. Ajatukseni tutkimuksen tekemisestä oli kuitenkin se, että tutkimuksessa

ei ole niinkään tilaa sellaiselle keskeneräisyydelle, jota ihmisten tarinat, saati tarinat tutkimuksen tuloksina, pitävät sisällään. Heikkinen (2018, 177) kuitenkin toteaa, että merkitykset muodostuvat vasta kertomusten myötä. Myös tämä tutkimus ja sen sisällään pitämät tarinat saavat merkityksensä jokaiselle lukijalleen ainutlaatuisella tavalla.

Haastavinta on ollut irrottaa oma tarinani haastateltavieni tarinoista ja uskon, että omalla kohdallani vaati useamman vuoden, että pystyn luottamaan toimineeni tutkijana eettisesti tutkittaviani kohtaan. Haastattelijana ikään kuin matkustin haastateltavieni kanssa niihin paikkoihin ja maisemiin, joissa he olivat olleet. Huomasin samaistuvani hyvin vahvasti osaan tarinoista ja toisista pysyin etäämmällä. Omat arvoni ja asenteeni vaikuttivat niihin tulkintoihin, joita tarinoista tein. Ajan kuluessa huomasin, että halu ottaa etäisyyttä liittyi ennen kaikkea niihin epävarmuuksiin itsessäni, joita en ollut valmis kohtaamaan. Palamalla oman aineistoni ja tekemieni tulkintojen pariin pidempien taukojen jälkeen, olen kyennyt riisumaan tulkinnoista niitä asioita, joita tutkittavani eivät itseasiassa olleet itse sanoneet, vaan oma vahva eläytymiseni näihin tarinoihin ja oma keskeneräisyyteni oli tietyllä tapaa sokaissut minut tutkijana. Vaikka tutkijana olen väistämättä osa tutkimuskohdettani, on tutkijan pyrittävä äärimmäiseen sensitiivisyyteen tutkittaviaan kohtaan (Heikkinen 2018, 184).

Polttavana kysymyksenä narratiivista tutkimusta tehdessä onkin se, onko tarina tosi. Siihen ei kuitenkaan ole olemassa yhtä oikeaa vastausta. Vaikka tutkimus antoi monipuolisen kuvan somen merkityksestä äitiydelle ja sen rakentumiselle, on mahdollista, että tutkimuksen ulkopuolelle on jäänyt myös paljon tärkeää ja huomionarvoista tietoa. Pidin keräämäni aineistoa rehellisenä ja kattavana kerrontana, joskin analyysiä tehdessä sain nähdä myös haastattelurunkoni sekä haastattelutaitojeni heikkoudet. Hätä siitä, saanko riittävästi aineistoa, jota analysoida, sai minut tutkijana varmasti useammin puhumaan ja kysymään lisää, vaikka olisi pitänyt kuunnella tarkemmin ja antaa tilaa myös hiljaisuudelle.

Haastattelurungon suhteen eräänlaiseksi haasteeksi muodostui valitsemani pitkä aikajana suhteessa valitsemaani analyysimetodiin. Aktanttimallin aktantteja etsiessä koin, että jokaisesta yksittäisestä haastattelusta olisi voinut tehdä

useamman aktanttimallin, sillä useamman vuoden aikajanalla tapahtuvaa kerontaa oli melko haastavaa tiivistää yhdeksi aktanttimalliksi. Tutkijana tein lopulta valintoja sen suhteen, mitkä nimesin kunkin tarinan juonta kantaviksi voimiksi, ja vilpittömästi hyvästä pyrkimyksestäni huolimatta on mahdollista, että tulkintani ovat osin myös puutteellisia.

Viimeinen Heikkisen ehdottamista tutkimuksen validoinnin kriteereistä on havahduttavuus. Sillä pyritään saamaan lukija jonkin uuden äärelle. (Heikkinen & Syrjälä 2006, 159.) Tutkimuksen myötä olen lukenut useita kymmeniä narratiivisella lähestymistavalla toteutettuja tutkimuksia ja hämmentynyt siitä, miten tutkimus parhaimmillaan imaisee mukaansa ja onnistuu koskettamaan syvästi. Uskon, että tämä on se, jota havahduttavuuden periaatteella ajetaan takaa. Parhaimmillaan tutkimusta kuvaa sana *todentuntuinen*, jolloin lukija pystyy eläytymään kertojan tarinaan ja avaa uusiakin näkökulmia (Heikkinen 2006, 160). Täähän olen omassa tutkimuksessani pyrkinyt, mutta lukijan arvioitavaksi jää, miten hyvin siinä onnistuin.

Tehdessäni haastatteluita tätä tutkimusta varten, sain kuitenkin useampaan otteeseen kuulla, että haastateltava oli lähtenyt tutkimukseen ymmärtääkseen itsekin paremmin sen merkityksen, joka sosiaalisella medialla on oman äitiyden rakentumisessa ollut. Yksi äideistä totesikin haastattelun päätteeksi, että ”*tässä niinku huomaa, et onhan se some - se on ollu niinku yks iso voimavara*”. Se, että haastattelut muodostuivat äideille itselleen merkityksellisiksi, antaa yhden tarkoitukseen tutkimukselleni. Toinen keskeinen tarkoitus on siinä, miten tärkeä tämä prosessi on ollut itselleni. Tutkimus on haastanut minua yhä uudelleen kohtaamaan rehellisemmin itseäni ja omaa keskeneräisyyttäni niin tutkijana, äitinä kuin ihmisenä ylipäättään.

6.4 Käytännön johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

”Maailma on inhimillinen vain siinä määrin kuin se merkitsee jotain” (Greimas 1980, 13).

Tämä tutkimus tiivistyy sosiaalisen median kolmeen erilaiseen merkitykseen äideille. Tutkimukseni tuo esille äitien omia näkemyksiä ja tarkastelee niitä tutkimuksen keinoin. Sosiaalisen median kasvavan suosion myötä aiheetta on välttämätöntä tutkia (ks. SVT 2020). Nämä merkitykset nimeämällä pyrin lisäämään ymmärrystä siitä, miksi sosiaalinen media on nimenomaan äitien suosiossa ja mitä se heille merkitsee. Ajattelen, että selvittämällä äitien kokemuksia sosiaalisesta mediasta ja sen merkityksestä osana äitiyttä, voidaan saada arvokas näkökulma esimerkiksi vanhemmuuden tukea ajatellen.

Koska vanhempien tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen keskeisiä tehtäviä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 16), haluaisin tutkimukseni myötä lisätä ennen kaikkea varhaiskasvatushenkilöstön ymmärrystä aiheen tiimoilta vanhempien kohtaamista ajatellen. Toimivan kasvatusyhteistyön kannalta on tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijät tuntevat ja ymmärtävät sitä kokemusmaailmaa, jossa vanhemmat tänä päivänä elävät.

Tämän tutkimuksen rajoituksena on suhteellisen pieni tutkittavien määrä. Useammalla tutkittavalla olisi saatu kattavampi kuva niistä merkityksistä, joita äidit sosiaaliselle medialle antavat. Jatkossa olisikin kiinnostavaa tehdä sama tutkimus suuremmalla otannalla ja keskittyä esimerkiksi nimenomaan esikoislasten äiteihin. Oman aineistoni perusteella merkitys oli muuttunut useamman lapsen myötä, ja erityisen tärkeänä se nähtiin ennen kaikkea siinä kohtaa, kun esikoista vielä odotettiin sekä ensimmäisen vauvuuden aikana.

Mielenkiintoinen näkökulma tässä tutkimuksessa oli se, korostaako visuaalinen kommunikaatio ja sen lisääntyminen tietyllä tapaa äitiyden kulttuurisen mallitarinan läsnäoloa. Eräs tutkittavistani toi esiin sen, miten somekanavan kautta saatu näkyvyys motivoi ottamaan kauniimpia kuvia kuin mitä omaan kotialbumiin olisi tullut kuvattua. Samaan aikaan blogeja seuraavat äidit ruudun toisella puolen kokivat riittämättömyyden tunteita tämän kaltaisia kauniita ja viimeisteltyjä äitiysblogeja katsellessaan. Onko niin, että tämä kaunis ja siloteltu kuva konkretisoi meille sen äitiyden ideaalin, jota ei kuitenkaan todellisuudessa ole olemassa kuin näissä kuvissa?

Tämän tutkimuksen perusteella sosiaalinen media toimi äideille niin voimavarana kuin uhkana. Sosiaalisen median merkitys ei ollut tarinoissa yksiselitteinen tai pysyvä, vaan henkilökohtaisen tarinan mukana hiljalleen muotoutuva ja muuttuva. Tutkijana pyrin kuitenkin löytämään kustakin tarinasta sen keskeisimmän merkityksen, joka tarinan eri vaiheiden myötä muodostui. Tässä tutkimuksessa esitellyt tarinatyypit voivatkin toimia jatkossa myös yhdenlaisena peilauspintana, jota vasten lukijan on mahdollista tulkita omaa henkilökohtaista tarinaansa.

”Tarinan mahti on ennen kaikkea siinä, että sen avulla teemme itsestämme ja aikaisemmista kokemuksistamme itsellemme ymmärrettäviä, merkityksellisiä ja hyväksytyjä” (Lehto 2020, 15)

LÄHTEET

- Bardy, M., Salmi, M. & Heino, T. 2002. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Raportteja 263. Jyväskylä: Gummerus.
- Bartholomew, M. K., Schoppe-Sullivan, S., Glassman, M., Dush, C. M. K., & Sullivan, J. M. 2012. New parents' facebook use at the transition to parenthood. *Family Relations*, 61(3), 455-469.
<https://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00708.x>
- Berg, K. 2008. Äitiyys kulttuurisina odotuksina. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D48. Helsinki: Väestöliitto.
- Bernhardt, J.M., and Felter, E.M. 2004. Online pediatric information seeking among mothers of young children: Results from a qualitative study using focus groups. *Journal of Medical Internet Research*, 6(1):e5.
- Cacciatore, R. & Janhunen, K. 2012. Täydelliset äidit - 11 myyttiä. Teoksessa K. Janhunen & M. Oulasmaa (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, sivut 12-27.
- Carr, C. T. & Hayes, R. A. 2015. Social media: Defining, developing, and divining. *Atlantic Journal of Communication*, 23(1), sivut 46-65.
<https://doi.org/10.1080/15456870.2015.972282>
- Chalklen, C., & Anderson, H. 2017. Mothering on Facebook: Exploring the privacy/openness paradox. *Social Media + Society*.
<https://doi.org/10.1177/2056305117707187>
- Drentea, P. & Moren-Cross, J. L. 2005. Social capital and social support on the web: the case of an internet mother site. *Sociology of Health & Illness*, 27 (7): 920-943. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9566.2005.00464.x>
- Ehrlén, V., & Villi, M. 2020. 'I shared the joy' : sport-related social support and communality on Instagram. *Visual studies*, 35(2-3), 260-272.
<https://doi.org/10.1080/1472586X.2020.1790304>.

- Estola, E. & Erkkilä, R. 2019. Opettaja tunturin takana. Teoksessa M. Peltola, P. Keskitalo & R. Äärelä-Vihriälä. (toim.) Saamelainen varhaiskasvatus nyt: Arvot, käytänteet ja osallisuus arjessa (s. 79–94). Acta Universitatis Ouluensis F 13. Oulu: Oulun yliopisto.
- Fraser, H. 2004. Doing narrative research. Analyzing personal stories. Line by Line. Sage Publications London, Thousand Oaks, CA and New Delhi 3 (2), 179–201. DOI: 10.1177/1473325004043383.
- Friedman, M. 2013. Mommyblogs and the Changing Face of Motherhood. Toronto: University of Toronto Press.
<https://doi.org/10.3138/9781442665231>
- Gibson, L., & Hanson, V. L. 2013. 'Digital motherhood': how does technology support new mothers. In CHI '13: Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems, 313-322.
DOI:10.1145/2470654.2470700
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. 2008. Analyzing narrative reality. Los Angeles: Sage.
- Hanifi, R. 2019. Vapaa-aika ennen ja nyt – sosiaaliset suhteet digiajassa. Esitelmä 12/2019, Tilastokeskus.
- Hawley, L. C. & Cacioppo, J. T. 2010. Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms. *Annals of behavioral medicine* 40, 218–227. doi: 10.1007/s12160-010-9210-8
- Heikkinen, H. L. T. 2002. Narratiivisuus – ei yksi vaan monta tarinaa. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, & L. Syrjälä (toim.) *Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta*. Vantaa: Kansanvalistusseura, 184-197.
- Heikkinen, H. L. T. 2018. Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 170-187.
- Hänninen, V. 2018. Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle*

- tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 188–208.
- Hänninen, V. 2003. Sisäinen tarina, elämä ja muutos (8.painos). Tampereen yliopisto.
- Hydén, L-C. 2010. Identity, self, narrative. Teoksessa M. Hyvärinen, L-C. Hydén, M. Saarenheimo & M. Tamboukou (toim.) Beyond narrative coherence. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co, 33-48.
- Hyvärinen, M. 2017. Kertomushaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, J. Ruusuvuori & A. L. Aho (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 174-192.
- Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 189–222.
- IIPB Consortium [Roskam, I...Sorkkila, M.,...& Mikolajczak, M.] 2021. Parental burnout around the globe: A 42-country study. *Affective Science*, 2, 58-79.
- Innowise. 2019. Sosiaalisen median tilastot ja trendit: somekatsaus 2019. Haettu osoitteesta: <https://www.innowise.fi/fi/sosiaalisen-median-tilastot-ja-trendit-somekatsaus-2019/>. Viitattu 10.2.2020.
- Jallinoja, R. 2006. Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä. Helsinki: Gaudeamus
- Janhunen, K. & Saloheimo, A. 2012. Äitiyden tunnepakkaus. Teoksessa K. Janhunen ja M. Oulasmaa (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 28–52.
- Jenkins, H. 2006. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York & London: New York University Press.
- Johnson, S.A. 2014. Maternal devices, social media and the self-management of pregnancy, mothering and child health. *Societies*, 4, 330-350. <https://doi.org/10.3390/soc4020330>
- Johns, S. E., & Belsky, J. 2007. Life transitions: Becoming a parent. Teoksessa C. A. Salmon & T. K. Shackelford (toim.) *Family relationships: An evolutionary perspective*. Oxford University Press, 71–90.

- Johnston, D. D. ja Swanson, D. H. 2003. Invisible mothers: A content analysis of motherhood ideologies and myths in magazines. *Sex roles* 49 (1/2), 21-33.
<https://doi.org/10.1023/A:1023905518500>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2004. Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila, E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino, 17-47.
- Juvonen, T. 2017. Sisäpiirihaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvoori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Kaarakainen, S-S. & Lehto, M. 2018. Lähisuhdeväkivaltaa ja muita kertomuksia - Äitien älylaitteiden käyttö mediajulkisuudessa. *WiderScreen* 3/2018: Inhokki - The Dislikey. Haettu osoitteesta:
<http://widerscreen.fi/numerot/2018-3/lahisuhdevakivaltaa-ja-muita-kertomuksia-aitien-alylaitteiden-kaytto-mediajulkisuudessa/>
- Kemppainen, J. 2008. Lapsiperheiden palveluiden kehittämisen taustaa. Teoksessa J. Kemppainen (toim.) 2008. *Kutsu kumppanuuteen- eväitä arkeen*. Jyväskylän kaupungin raportit 2008. Jyväskylän seudun Perhehankkeen loppuraportti. Jyväskylä: Jyväskylän kaupunki.
- Kohopää, V. 2019. Sosiaalinen media luo myytin täydellisestä äitihahmosta - "Välillä pitää ihan keskittyä ajattelemaan, että kyllä minä riitän". Haettu osoitteesta: <https://www.tuni.fi/moreenimedia/2019/01/30/sosiaalinen-media-luo-myytin-taydellisesta-aitihahmosta-valilla-pitaa-ihan-keskittya-ajattelemaan-etta-kylla-mina-riitan/>. Viitattu 3.11.2021.
- Laine, T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lawson, M. V. 2013. *Blogging, Babies, and Business: Mommy Blogging as Citizen Journalism*. United States: University of Colorado at Denver.
- Lehto, M. & Kaarakainen, S-S. Epäonnistunut sodanjulistus ja pullantuoksuiset äidit. Hyvä äitiys *Äitien Sota* -tv-sarjassa. *Kasvatus & Aika* 10(5) 2016, 87-99.

- Lehto, S. 2020. Pitkä matka äidiksi – narratiivinen tutkimus äitiyden rakentumisesta tahattoman lapsettomuuden ja hedelmöityshoitojen jälkeen. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. Social Media: Introduction to the Tools and Processes of Participatory Economy. Hypermedia laboratory net series 17. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7320-3>
- McDaniel, B., Coyne, S., Holmes, E. 2012. New mothers and media use: associations between blogging, social networking and maternal well-being. *Maternal Child Health* 16, 1509–1517. DOI 10.1007/s10995-011-0918-2
- Meadows, S. O. The Association Between Perceptions of Social Support and Maternal Mental Health: A Cumulative Perspective. *Journal of Family Issues* 32(2) 181–208. <https://doi.org/10.1177/0192513X10375064>
- Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, käänttäminen ja validiteetti. Teoksessa J. Ruusuvuori & P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 432-445.
- Noppari, E. & Hautakangas, M. 2012. Kovaa työtä olla minä - Muotibloggaajat mediamarkkinoilla. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8784-2>
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks (Ca): Sage.
- Pihlman, O. 2015. "Somettaminen ei ole pois lapseni kanssa vietetystä ajasta". Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-8535558>. Viitattu 3.11.2021.
- Pönkä, H. 2014. *Sosiaalisen median käsikirja*. Jyväskylä: Docendo Oy.
- Ranta, J. & Kuula-Luumi, A. 2017. *Haastattelun keruun ja käsittelyn ABC*. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Rotkirch, A. 2014. *Yhdessä. Lapsen kasvatusta ei ole yksilölaji*. Helsinki: WSOY.

- Rotkirch, A. & Saloheimo, A. 2012. Yksin kotona? Teoksessa K. Janhunen & M. Oulasmaa (toim.) Äidin kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, sivut 72-85.
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9-36.
- Salmi, M., & Lammi-Taskula, J. 2014. Policy goals and obstacles for fathers' parental leave in Finland. Teoksessa G. Eydal & T. Rostgaard (toim.) Fatherhood in the Nordic Welfare states: comparing care policies and practice. Bristol: Policy Press.
- Sevón, E. 2009. Maternal responsibility and changing relationality at the beginning of motherhood. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social research*. 365. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto
- Sevón, E. 2011. Oikea aika tulla äidiksi? Naisten tarinoita äidiksi tulon halusta ja valinnasta. *Naistutkimus*, 2, 30-44. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1566837>
- Smith, B. & Sparkes, A. C. 2008. Contrasting perspectives on narrating selves and identities: An invitation to dialogue. *Qualitative Research*, 8(1), 5-35. <https://doi.org/10.1177/1468794107085221>
- Sorkkila, M. & Aunola, K. 2020. Risk factors for parental burnout among Finnish parents: The role of socially prescribed perfectionism. *Journal of Child and Family Studies*, 29(3), 648-659. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01607-1>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkójulkaisu].
ISSN=2341-8699. 2020. Helsinki: Tilastokeskus.
Haettu osoitteesta: http://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tie_001_fi.html. Viitattu 2.4.2021.
- TENK, tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmistieteisiin luettavien alojen eettiset periaatteet. Haettu osoitteesta: <https://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteissa>. Viitattu 23.10.2021.

- Tiski, E. 2021. Instagramin monet mahdollisuudet ja välineet. Haettu osoitteesta: <https://www.tiski.fi/instagramin-mahdollisuudet/>. Viitattu 13.10.2021.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Helsinki: Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf Viitattu 11.3.2020.
- Warner, J. 2010. Forewords. Teoksessa S. Lintott (toim.) *Motherhood - Philosophy for everyone, the birth of wisdom*. Chichester, Malden, MA: Wiley-Blackwell Publishing, X-XIV.
- Yonker, M. 2012: *The rhetoric of mom blogs: A study of mothering made public*. Syracuse University. Haettu osoitteesta: http://surface.syr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1033&context=wp_etd. Viitattu 4.2.2020.

LIITTEET

Liite 1. Kertomushaastattelurunko tukikysymyksillä

TAUSTA: nimi, sukupuoli, ikä, siviilisääty, koulutustausta, asuinpaikka, lasten tiedot (määrä, sukupuoli ja iät), someaktiivisuus (karkea arvio ajasta ja kanavista)

ALKUINFO: haastattelun eteneminen & suostumus

ALOITUSKYSYMYS: *Voit nyt vapaasti kertoa siitä, millainen merkitys sosiaalisella medially on ollut osana äitiyttäsi aloittaen esimerkiksi esikoisen odotusajasta.*

I TEEMA: ODOTUSAIKA

- millainen sosiaalisen median käyttäjä olit ennen lasten saantia? (mitä käytit – miksi – tuliko odotuksen myötä uusia somekanavia)
- kerro siitä hetkestä, kun sait tietää olevasi raskaana (tiedonhakua, uusia kanavia?)
- haasteet odotusaikana: pitikö odotusaika sisällään haasteita -> haitko somesta tukea?
- yleisesti somen merkitys odotusaikana
  - ➔ somen paras anti odotusaikana?
  - ➔ somen mahdolliset negatiiviset vaikutukset?

II TEEMA: ENSIMMÄISEN LAPSEN SYNTYMÄ & VAUVAVUOSI

- kerro ensimmäisestä vauvavuodesta
  - minkä verran/millä tavalla sosiaalinen media oli osana arkea vauvavuoden ajalla?
  - kerro yhteisöpalveluista, joita käytit
  - kerro hetkestä, jolloin some oli korvaamaton apu/tuki vauvavuodessa. Miksi?
  - kerro hetkestä, jolloin some mahdollisesti lisäsi huoltasi/paineita vauvan äitinä. Miksi?

III TEEMA: MAHDOLLISET SEURAAVIEN LASTEN ODOTUKSET & SYNTYMÄT & VAUVAVUODET

- kerro siitä, miten somen käyttöösi vaikutti toisen/kolmannen lapsen odotus/syntymä/vauvavuosi
  - minkä verran/millä tavalla sosiaalinen media oli osana arkeasi?
  - kerro yhteisöpalveluista, joita käytit

- kerro hetkestä, jolloin some oli korvaamaton apu/tuki vauvavuodessa. Miksi?
- kerro hetkestä, jolloin some mahdollisesti lisäsi huoltasi/paineita vauvan äitinä. Miksi?

IV TEEMA: TÄMÄ HETKI

- millainen merkitys käyttämilläsi yhteisöpalveluilla on sinulle?
➔ jos mietit nimenomaan äitiyttä, millainen merkitys yhteisöpalveluilla on äitiyttä ajatellen?
- sosiaalisen median vaikutus omaan näkemykseen itsestä äitinä, onko ollut vaikutusta?
- minkälaisia etuja ja haasteita tunnistat eri yhteisöpalveluiden käytössä?

LOPUKSI:

- minkälaisia neuvoja antaisit äideille somen käytön suhteen?
- miksi halusit lähteä mukaan tutkimukseen?